

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra politologie a evropských studií

**ANALÝZA NÁVRHŮ NA VOLEBNÍ REFORMY DO DOLNÍ KOMORY
PARLAMENTU VE VELKÉ BRITÁNII
(komparativní analýza)**

Bakalářská diplomová práce

Jan Herec

Vedoucí práce

doc. PhDr. Tomáš Lebeda Ph.D.

Olomouc 2016

Místopřísežně prohlašuji, že jsem Bakalářskou diplomovou prací na téma: „*Analýza návrhů na volební reformy ve Velké Británii*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 22.6.2016

Podpis .....

Na tomto místě bych rád poděkoval Doc. PhDr. Tomáši Lebedovi PhD. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Mé poděkování patří i mé rodině za jejich vstřícnost, podporu a trpělivost při mém studiu.

Obsah

ÚVOD	5
1. TEORETICKÉ UKOTVENÍ	9
1.1. KLASIFIKACE VOLEBNÍCH SYSTÉMŮ	9
1.1.1. Většinové volební systémy.....	12
1.1.2. Poměrné a smíšené volební systémy	13
1.2. KAUZALITA MEZI VOLEBNÍM SYSTÉMEM A STRANICKÝ SYSTÉMEM.....	16
1.2.1. Podpora kauzálního vztahu volebního systému na stranický systém (Duverger, Sartori, Rae).....	16
1.2.2. Kritika kauzálního vztahu mezi volebním systémem a stranickým systémem (Rokkan, Lipset, Nohlen, Blau)	20
1.3. TEORIE VOLEBNÍCH REFORM	22
1.3.1. Inherentní faktory.....	23
1.3.2. Kontingenční faktory	24
2. POLITIKA VOLEBNÍCH REFORM VE VELKÉ BRITÁNII	26
2.1. ANALÝZA NÁVRHŮ NA VOLEBNÍ REFORMY	28
2.1.1. Návrh z roku 1931	29
2.1.2. Návrh z roku 1976	31
2.1.3. Návrh z roku 1993	33
2.1.4. Návrh z roku 1998	34
2.1.5. Návrh z roku 2010	36
4. KOMPARACE NÁVRHŮ NA VOLEBNÍ REFORMY	38
4.1. KRITÉRIUM Č.1: VOLEBNÍ SYSTÉM A CÍLE JEDNOTLIVÝCH NÁVRHŮ.....	39
4.2. KRITÉRIUM Č.2: KONTINGENČNÍ FAKTORY	41
4.3. KRITÉRIUM Č.3: INHERENTNÍ FAKTORY	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM TABULEK	48
SEZNAM ZKRATEK	49
LITERATURA	50

Úvod

Možnost volit a být volen patří mezi základní pilíře liberální demokracie. Stejně tak i možnost debatovat nad tím, jestli je daný volební systém pro danou zemi vhodný či nikoliv. Debata nad možnou reformou volebního systému, ve Velké Británii, se datuje ještě před současné nastavení volebního systému. Tento dlouhou trvající spor mezi stranami a iniciativami, které chtějí volební systém reformovat a mezi aktéry, kteří si reformu nepřejí, vyvolává řadu otázek. Pippa Norris o této debatě tvrdí, že zintenzivnění tohoto sporu historicky přicházelo v několika vlnách. Dodává také, že největším problémem této polemiky bylo, že se debatující nebyli schopni domluvit na tom, jak převést hlasy na mandáty a ani na tom, jak správně by volební systém, ve Velké Británii, měl fungovat (Norris 1995: 65).

Předmětem této práce je analýza vybraných návrhů na reformu volebního systému ve Velké Británii. Díky poznatkům, které budou soustředěny v analytické části je možné je následně komparovat. Komparace dopomůže odpovědět na níže stanovené výzkumné otázky. Z metodologického hlediska se tedy jedná o komparativní analýzu, která „... nabízí do značné míry svébytné možnosti pro posilování konstrukční platnosti a teoretické výtěžnosti. Tyto možnosti se zakládají na relativně soustředěné analýze několika případů. Právě tento postup může vést ke konceptuálním a teoretickým poznatkům, které vystoupí do popředí až tehdy, kdy přestaneme konkrétní případy zkoumat odděleně a začneme je srovnávat.“ (Karlas in Drulák 2008 : 88)

Práce má zároveň stanoveny dva primární cíle. Prvním je za pomoci analýzy popsat strukturu navrhovaných volebních systémů a jejich možných důsledků. Přičemž druhým je systematická komparace těchto poznatků. Možným přínosem je zároveň obsáhnutí tématu, které není v českém politologickém diskurzu dostatečně pokryto. Práce si proto klade čtyři výzkumné otázky:

1. *Lze u návrhů na volební reformy pozorovat podobné cíle?*
2. *Přichází iniciativa návrhů na volební reformy ze strany malých stran, které jsou současným volebním systémem nejvýrazněji „poškozeny“?*
3. *Proč návrhy na volební reformy nebyly úspěšné?*
4. *Je možné volební systém Velké Británie reformovat?*

V rámci této práce je zároveň ověřována hypotéza. Tato hypotéza ověřuje předpoklad, který tvrdí že „vítěz nemění pravidla hry“. Tento předpoklad stanovil *Richard Katz* v článku *Why Are There So many (or So few) Electoral Reforms?* (Katz in Gallagher, Mitchell 2005: 61). Hypotéza je tedy následující:

V momentě kdy politická strana zvítězí ve volbách, tak její motivace pro volební reformu klesá nebo zcela zaniká a to i za předpokladu, že před volbami byla strana jedna z jejich hlavních proklamovatelů.

Bakalářská diplomová práce je členěna na tři hlavní kapitoly, které se dále dělí na několik podkapitol. První kapitola se zaměřuje na teoretické ukotvení práce, které je následně aplikováno v části empirické. Kapitola se tak nejprve zaměřuje na základní klasifikaci volebních systémů. Tato část zde je zařazena i vzhledem k faktu, že klasifikace volebních systémů není jejím primárním cílem. Důvodem je nutnost představení základny klasifikace, která bude práci napomáhat při samotné komparaci jednotlivých aspektů volebních reforem. Druhá podkapitola teoretického ukotvení je zaměřena na dlouho trvající spor mezi předními teoretiky. Jedná se o vliv volebního systému na systém stranický. Je zde zařazena proto, protože právě o podporu takzvaného třetího Duvergerova „zákona“ se opírá mnoho iniciátorů volebních reforem, kteří proti tomuto jevu bojují. Třetí podkapitolou je teorie volebních reforem, zde jsou rozebrány motivy a teoretické koncepty volebních reforem. Pro účely komparace bude kladen důraz na klasifikaci Matthewa Shugarta, který si u motivací volebních reforem všímá takzvaných *kontingenčních a inherentních* faktorů.

V pořadí druhá kapitola nese název *Politika volebních reforem ve Velké Británii*. V první části této kapitoly je stručně rozebrán vývoj reformních snah ve Velké Británii od 19. století. Po této části následuje stěžejní analýza vybraných návrhů na volební reformy. Pro účely práce je jich vybráno celkově pět. A to návrh z let 1931, 1976, 1993, 1998, 2010. Výběr byl stanoven na základě časového rozmezí (návrhy na volební reformy po první světové válce) a na základě jejich komplexnosti. Jedná se tudíž o návrhy, které obsahovaly kompletní změnu volebního systému s dalšími aspekty. Nejsou zde proto zařazeny návrhy, které se zaměřovaly na změnu jednotlivých aspektů¹.

---

¹ Jako příklad můžeme uvést návrh na změnu velikosti volebních obvodů z roku 1948.

Protože se jedná, tak jak už bylo zmíněno výše, o komparativní analýzu, tak hlavním bodem ve třetí a zároveň závěrečné kapitole bude komparace jednotlivých aspektů návrhů na volební reformy. Komparovány budou jednotlivé aspekty, které jsou sdruženy do specificky stanovených kritérií. Tato kritéria čerpají z teoretického ukotvení práce. V pořadí první kritérium (1) si primárně všímá cílů jednotlivých návrhů a také toho, jaký volební systém chtěly zavést. V rámci tohoto kritéria jsou však komparovány i jednotlivé aspekty volební reformy. Těmi je například velikost volebního obvodu a způsob hlasování. Existuje zde předpoklad, že se návrhy na volební reformy zabývají i variantou proporčního volebního systému, proto je jako jeden z aspektů použita formule pro přepočítání hlasů. Aspekty tohoto kritéria tak vychází z Raeho předpokladů pro klasifikaci volebního systému.

Druhé kritérium je zaměřeno na (2) kontingenční faktory návrhu. Aspekty tohoto návrhu jsou stanoveny na základě teorie Matthewa Shugarta a Alana Renwicka. Aspekty jsou proto tvořeny iniciátory návrhů, načasování jejich iniciativy, tím jakými faktory byli motivováni a v neposlední řadě jsou zde komparovány důvody neúspěchu vybraných návrhů. Nutno ale říci, že u aspektu neúspěchu existuje možnost subjektivního chápání událostí, které k neúspěchu návrhu na volební reformu vedly.

Konečně třetím kritériem jsou (3) inherentní faktory. Ty podobně jako kontingenční vychází z teorie Matthewa Shugarta. Tento faktor si bude všimát takzvaných systémových chyb, které přinesly volby předcházející jednotlivým návrhům. Z těchto systémových chyb pak lze usuzovat sílu inherentního faktoru.

Téma volebních systémů obecně je jedno z nejlépe probádaných v literatuře české politologie. Této skutečnosti velkou měrou napomohl například Tomáš Lebeda, jehož publikace bude práce využívat zejména pro teoretické ukotvení. Čerpat bude například z díla *Volební systémy*, které vytvořil spolu s dalšími teoretiky volebních systémů v České republice. Těmi jsou například Roman Chytilík, Dalibor Čaloun, Miroslav Novák a další. Složitější je to s tématem volebních reforem ve Velké Británii, které je naopak jedno z nejméně probádaných. Tomuto tématu se věnuje pouze Michal Klíma ve své knize *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Nicméně se jí věnuje pouze z obecného hlediska, protože samotná analýza volebních návrhů není jeho cílem. Existují ale i další akademické texty, velmi kvalitní zpracování předvádí Radek Švec ve svém článku *Volební reforma ve Velké Británii – vítězové nemění pravidla hry*,

který podobně jako tato práce pracuje s hypotézami Richarda Katze a dalších, nicméně se věnuje analýze pouze návrhu na volební reformu z roku 2010.

Jinak tomu je u zahraničních autorů. V teoretickém ukotvení práce je jako jedna ze stěžejních knih použita *The Politics of Electoral Systems* od Gallaghery a Mitchella, která nabízí komplexní přehled nejen klasifikace volebních systémů, ale přehled volebních snah v několika zemích. Příkladem může být Austrálie, Nový Zéland, Velká Británie a další. V rámci této knihy je využívána zejména část, kterou zpracoval Richard Katz. Část s názvem *Why are There so Many (or so Few) Electoral Reforms?* polemizuje nad počtem a způsoby volebních reforem.

Téma kauzality volebního systému a stranického systému je pochopitelně probádáno mnohem lépe jak mezi českými, tak i mezi zahraničními autory. Práce v této podkapitole bude vycházet zejména z prací Giovanna Sartoriho a Maurice Duvergera. Teorie volebních reforem je také jedno z témat, které je v anglicky psané literatuře velice komplexně probádáno. Tato část práce se bude opírat o přístup Matthewa Shugarta a jeho kapitoly v knize André Blaise s názvem *To Keep or to Change FPTP?*, která je tematicky spjata s tématem samotné práce. Mezi další autory, které zcela jistě nejde opomenout patří Pippa Norri, jejíž teze jsou využity jak při klasifikaci volebních systémů, tak při teorii volebních reforem.

Během samotné analýzy návrhů, práce povětšinou pracuje s internetovými zdroji. Jedná se zejména o návrhy na volební reformy. Práce v tomto směru čerpá zejména ze stránek dolní komory parlamentu (*House of Commons*). Oporou samotné analýzy tvoří i internetové stránky *Konzervativní strany*, *Labouristické strany* a *Liberálních demokratů*. Určité omezení práce může vytvářet omezenější analýza v případě návrhu 1931 a 1976, protože pro tyto návrhy není možné dohledat dostatečné množství relevantních zdrojů.

1. Teoretické ukotvení

Tato kapitola se bude zabývat důležitými teoretickými východisky, které volební systémy a jejich další aspekty přinášejí. V první části této kapitoly bude středem zájmu klasifikace volebních systémů, kdy budou systémy nejprve rozděleny a posléze podrobněji analyzovány. V části druhé bude analyzována kauzalita volebního systému a systému stranického. Zde budou analyzovány postoje kritiků a podporovatelů tohoto vztahu. V závěrečné části této kapitoly bude stěžejní teorie volebních reforem.

1.1. Klasifikace volebních systémů

Proces, během kterého jsou zástupci vybráni k tomu, aby mohli reprezentovat naše zájmy, se nazývá volba. Je to jeden ze základních prvků demokratických systémů (Reeve, Ware 2006: 4). Důvodem tak široké různorodosti je ovlivnění volebních systémů za pomoci různých okolností. Příkladem těchto okolností může být historie země, loajalita vládnoucí elity vůči změně volebních pravidel či reprezentace minorit a mnohé další (Baldini, Pappalardo 2009: 16). I když některé volební systémy se mohou zdát jako téměř identické, tak se v určitých detailech liší. Jak poznamenává Pippa Norris v kapitole *Classifying Electoral Systems*, tak v dnešní době můžeme komparovat až 191 nezávislých zemí, které využívají různorodé volební systémy pro volby do svých parlamentů (Norris 2003: 1). K různorodosti volebních systémů se vyjádřil například Eckstein, který tvrdí, že zamotat se do složitosti volebních systémů je ta nejjednodušší věc na světě (Eckstein 1963: 249). Proto nám při jejich rozeznávání a třídění pomáhají různé typy klasifikací. Ta je ovšem taky velice různorodá, protože vychází z metody zkoumání, kterou autoři dané klasifikace využívají. Protože, „...,aby bylo možné vytvořit funkční matrici ke srovnávání jednotlivých technik, jejich efektů atd., jsou autoři nuceni nadřazovat určitý prvek (prvky) nad ostatní.“ (Chytilek et al. 2009: 20)

Pro tuto práci bude využita klasifikace nejpoužívanější a to je klasifikace na základě mechanismu pro převádění hlasů na mandáty. Jak uvádí Chytilek a další spoluautoři (2009) v knize *Volební systémy*, tak samotná technika převodu hlasů může být a je ovlivňována mnoha faktory, které mohou změnit samotnou podobu volebního systému a ovlivnit tak výsledky voleb. Mezi tyto faktory patří *volební formule, velikost volebního obvodu, podoba hlasování* (Rae 1969: 16, Taylor and Johnston 1979: 40) a

další. Jako volební formuli pak považujeme samotný přepoččet hlasů na mandáty. Jestliže se bavíme o podobě hlasování, tak ty dále autoři knihy rozlišují na další dvě varianty. Těmi je *kategorické hlasování*, kdy volič hlasuje pro jednu z uvedených možností. Druhou možností je pak hlasování *ordinální*. To nám v případě volby umožňuje hlasovat podle vlastních preferencí a navíc v určitých případech může být náš hlas, v případě neúspěchu nejpreferovanějšího, přesunut k dalšímu kandidátovi (Chytilek et al. 2009: 21-22).

Ta nejzákladnější klasifikace rozděluje volební systémy na základě toho, jestli systém využívá většinové či proporční prvky. Tyto systémy se dělí jednoduše na *většinové* či *proporční* (Blais 1988: 100-101). Rozdíl mezi těmito základními druhy definoval i Sartori, který tvrdí, že „*kritériem je to, zda se hlasy na mandáty přepočítávají v poměru nebo nikoli.*“ (Sartori 2001: 238) Toto rozdělení je sice velice zjednodušené a uvědomují si to i samotní teoretikové, ale pro základní přehled velice důležité, protože ty další z něj vychází (Baldini, Pappalardo 2009: 16-17).

Typologii volebních systémů vytvořili například i Gallagher a Mitchel, kteří ve své publikaci *The Politics of Electoral Systems* vytvořili pět kategorií volebních systémů (viz Tab.1.). Do první kategorie jsou zařazeny systémy, které pro alokování mandátů využívají (1) jednomandátové volební obvody. Druhou skupinou je pak skupina (2) smíšených volebních systémů, ve kterých jsou kandidáti voleni jak za pomoci poměrné, tak za pomoci většinové volební formule. Ostatní jsou pak voleni pomocí proporčního zastoupení. Autoři dodávají, že tento volební systém získává na popularitě. Další skupinou jsou systémy listinné, které Gallagher s Mitchelem rozdělují do dalších dvou. A to na ty, které nazýváme jako (3) volební systémy s vázanou listinou a s (4) listinou volnou neboli preferenční. Konečně poslední skupinou jsou takzvané (5) proporční systémy s jedním přenosným hlasem, kde je voličům umožněno vytvořit pořadí dle jeho preference v každém z vícemandátových volebních obvodů (Gallagher, Mitchell 2008: 6).

Tab. 1 Kategorie Volebních systémů dle Gallaghera a Mitchella

	Kategorie	Specifický typ	Příklad zemí
Většinové	Volební systém s jednomandátovými volebními obvody	Systém prvního v cíli (FPTP) Alternativní volba (AV) Dvoukolový systém (2RS)	Austrálie, Kanada, Francie, Indie, Velká Británie, USA
Smíšené	Smíšené volební systémy	Smíšené kompenzační Smíšené paralelní	Německo, Maďarsko, Itálie, Japonsko, Nový Zéland, Rusko
Proporční	Volební systémy s vázanou listinou		Izrael, Jižní Afrika, Španělsko
	Volební systém s Volnou/ Preferenční listinou	Otevřené listiny Flexibilní listiny	Rakousko, Belgie, Chile, Dánsko, Finsko, Nizozemsko
	Proporční volební systémy s jedním přenosným hlasem (PR-STV)		Irsko

Gallagher, Mitchel 2008: 5

Gallagher s Mitchelem pochopitelně nejsou jediní, kteří klasifikaci volebních systémů vytvořili. Lze zde zároveň namítnout, že jejich klasifikace nezahrnuje zdaleka takový rozsah volebních systémů jako je tomu u klasifikace Pippy Norris (2003) a může tak působit poněkud vágně. Klasifikace Pippy Norris v práci není zařazena proto, protože pro účely výzkumu snah o volební reformy ve Velké Británii je vhodnější ta od Gallaghera s Mitchelem. A to zejména z toho důvodu, že cílem této kapitoly není poskytnout co nejdetailnější klasifikaci volebních systémů ale klasifikovat volební systémy, které jsou alespoň vzdálené návrhům na volební reformy ve Velké Británii. V případě použití klasifikace Pippy Norris by práce mohla tendovat k odchýlení od původního tématu.

1.1.1. Většinové volební systémy

Na začátku dvacátého století téměř všechny evropské země přijaly většinové volební systémy. I když některé státy od většinového hlasování upouští, tak se pořád jedná o nejrozšířenější způsob hlasování. Norris uvádí, že většinové systémy využívá 91 zemí v národních volbách do dolní komory parlamentu (Norris 2003: 2). Jak už bylo zmíněno výše, tak většinový volební systém neexistuje pouze jeden, ale jedná se o skupinu volebních systémů (rodinu), která využívá většinové prvky. V dnešní době se na světě používají zejména tři hlavní varianty. První z nich je pluralitní systém, známý jako, (1) *system prvního v cíli* (FPTP), který je využíván zejména ve Velké Británii, ale také například v Kanadě nebo Spojených státech amerických. Druhým z rodiny většinových systémů je (2) *dvoukolový většinový systém* (two-round system) užívaný ve Francii. Třetí variantou je systém (3) *Alternativní volby* (alternative vote), který funguje například v Austrálii (Baldini, Pappalardo 2009: 38).

Jedním z cílů většinových volebních systémů je produkovat jednostranické vlády² a pohodlné většiny v parlamentu³. Důsledkem většinových systémů je také penalizace menších stran a to zejména těch, které nemají územně vyrovnanou podporu. Velmi zjednodušeně by se dalo říci, že jsou tyto systémy nastaveny podle pravidla, kdy „vítěz bere vše“. Do kategorie většinových volebních systémů tak můžeme zařadit ty, kde vítěz potřebuje většinu *relativní* a ty, kde je pro výhru ve volbách důležitá většina *absolutní* (Norris 2003: 2).

First-past-the-post neboli „systém prvního v cíli“ patří mezi nejjednodušší, nejstarší a nejčastější volební systémy. Tímto systémem volí 54 zemí na celém světě, jako je Velká Británie, Kanada a USA (Norris 2003: 2). V tomto volebním systému se volí v jednomandátových obvodech a za pomoci relativní většiny, proto ho například Lebeda (2004), dle své typologie řadí do relativně většinových volebních systémů. Obvody jsou tedy jednomandátové a jejich počet tak pochopitelně koresponduje s počtem poslanců, kteří jsou do národního shromáždění voleni. Výrazným znakem tohoto volebního

---

² Jako o cíli v tomto případě můžeme hovořit až v době, kdy do politické soutěže vstoupily politické strany.

³ I když praxe ukazuje, že ne vždy se tomu děje. Jako příklad můžeme uvést parlamentní volby ve VB v roce 2010. V těchto volbách byla Konzervativní strana nucena vytvořit koalici se třetí nejsilnější stranou Liberálními Demokraty.

systemu je výrazná disproportionálnita výsledků, kdy slabé strany bývají velmi často značně znevýhodněny (Lebeda in Novák, Lebeda 2004: 22-23).

Podobný FPTP je dvoukolový většinový volební systém (2RS). Rozdíl mezi těmito dvěma spočívá v tom, že při FPTP je kandidát zvolen již v kole prvním, zatímco v rámci 2RS tomu tak být nemusí. V praxi vítěz z prvního kola vyjde jenom tehdy, když získá předem stanovené procento hlasů. Procento požadovaných hlasů se mění v závislosti na dané zemi, kde je systém využíván. Do druhého kola, většinou u prezidentských voleb, postupují dva nejsilnější kandidáti z kola předešlého. Nicméně existuje i druhý způsob, kdy do druhého kola postoupí všichni ti, kteří v kole předešlém dosáhli určité hranice⁴. (Gallagher, Mitchell 2005: 583). Takový způsob nazýváme „parlamentní“ neboli otevřený dvoukolový většinový volební systém (Lebeda in Novák, Lebeda 2004: 25).

Konečně třetím, nejčastěji používaným volebním systémem, je *Alternativ vote* (AV), který využívá myšlenku preferenčního hlasování. Voliči tak mohou označit své kandidáty, na hlasovacím lístku, podle své preference⁵. AV má stejně jako FPTP jednomandátové volební obvody, nicméně při FPTP stačí kandidátovi, pro získání mandátu, získat relativní většinu všech hlasů. Kdežto při AV musí kandidát získat většinu absolutní, tedy více než 50% všech hlasů (Farrel, McAllister in Gallagher, Mitchell 2005: 84).

1.1.2. Poměrné a smíšené volební systémy

Tyto dva druhy volebních systémů jsou zařazeny do jedné podkapitoly, protože s nimi naprostá většina volebních návrhů ve Velké Británii nepočítá. I přesto je důležité si je alespoň základně představit, protože například volební návrh z roku 1967, který je součástí této práce, navrhuje *Additional Member System* či *Mix Member Proportional*, který řadíme do skupiny smíšených volebních systémů.

Stejně tak, jako existuje možnost zvolit si svého zástupce v jednomandátových obvodech za pomoci většinového volebního systému, existuje i stejná škála možností,

---

⁴ Jako příklad můžeme uvést volby do francouzského Národního shromáždění, kdy do druhého kola postupují všichni ti, kteří dosáhli 12,5% hlasů (Lebeda in Lebeda, Novák 2004: 25).

⁵ Voliči mají možnost označit svého preferovaného kandidáta, nicméně za předpokladu, že tento kandidát ve volbě neuspěje (nezíská požadovanou absolutní většinu - 50% hlasů), mají voliči možnost označit další své preferované kandidáty, kterým se hodnota jejich hlasu případně započítá (Farrel, McAllister in Gallagher, Mitchell 2005: 84).

zvolit ho za pomoci volebního systému proporčního zastoupení. Jak napsal již výše zmiňovaný Eckstein „*Proporční volební systémy se od sebe liší snad v každé myslitelné cestě.*“ (Eckstein 1963: 249)

Zatímco v poměrných volebních systémech se volí ve vícemandátových volebních obvodech, tak ve smíšených je to pak kombinace jednomandátových a vícemandátových. U proporčních a smíšených systémů je velikost volebního obvodu⁶ velice důležitou proměnnou, která ovlivňuje chování celého systému. Tato velikost se často liší, existují zde země jako Slovensko či Nizozemsko, kde všechny mandáty přerozdělují v rámci jednoho volebního obvodu. Existují ale i země, u nichž Gallagher volební systém nazývá jako *extrémní*. Jestliže je volební systém extrémní, tak jeho volební obvody, mohou být téměř jednomandátové a systém se pak chová podobně jako FPTP. Takovýmto případem může být, například, Chile, kdy její nejmenší obvody rozdělují pouze dva mandáty. Dalším znakem poměrných a smíšených volebních systémů je existence volební listiny. Existují ale i výjimky, které listinu neobsahují. Je to volební systém jednoho přenosného hlasu (*STV neboli single transferable vote*), systém jednoho nepřenosného hlasu (*single non-transferable vote*) a takzvaný *block vote* (BV) (Gallagher, Mitchell 2005: 584).

Listinných systémů existuje nespočet a proto, že neexistují žádné další subkategorie, tak se dá říci, že každý je unikátní. Jak píše Lebeda v knize *Volební a stranické systémy*, tak u těchto systémů můžeme najít mnoho faktorů, které se vzájemně ovlivňují, umocňují, tlumí či překrývají. Mezi kritické faktory patří již zmiňovaná velikost volebního obvodu, matematická formule, uzavírací klauzule a počet a charakter volebních skrutinií (Lebeda in Novák, Lebeda 2004: 26-27).

V otázce správné definice smíšených volebních systémů shoda nepanuje. Jednu z definic nabídli například Massicotte s Blaisem ve svém článku *Mixed electoral systems: a conceptual and empirical survey*, kde tvrdí, že smíšený volební systém je „... kombinací rozdílných volebních formulí (*pluralitní nebo proporční, většinové nebo proporční*) ve volbách jako jeden celek.“ (Massicotte, Blais 1999: 345) S klasifikací smíšených systémů je to velmi podobné. Nicméně, i přesto, že se smíšené volební systémy liší v mnoha ohledech, tak je teoretikové rozdělují podle dvou hlavních charakteristik. První z nich si

---

⁶ Myšlena není velikost geografická, ale velikost na základě počtu přerozdělovaných mandátů.

všímá (1) jak je alokace mandátů propojena/závislá (viz. níže) a druhý typ si všímá (2), jak jsou pravidla aplikovány geograficky (Nishikawa, Herron 2004: 756).

Smišené systémy Gallagher rozděluje, na (1) *kompensační* nebo *závislé* (compensatory or linked) a (2) *paralelní* nebo *nezávislé*⁷ (parallel or independent). Uvádí zde i volební systémy, které jsou někde mezi nimi a ty nazývá (3) *částečně kompenzační* (partly compensatory) (Gallagher, Mitchell 2005: 591-592). Závislé systémy mají za úkol jakousi korekci. „... *poměrný systém napravuje disproporce způsobené většinovou volbou. Tato „korekce“ se však nemusí nutně odehrávat pouze pomocí principu MMP, známého z voleb německého Bundestagu.*“ K tomu Lebeda ještě dodává, že tuto funkci může mít i systém Italský. Je nutno dodat, že hovoří o italském volebním systému před reformou v roce 2006 (Lebeda in Novák 2005: 43).

---

⁷ Díky této paralelitě mají voliči možnost hlasovat dvakrát. Volič tak hlasuje ve dvou hlasovacích lístcích, či v hlasovacím lístku se dvěma sloupci, přičemž v jednom volí kandidáta v jednomandátovém obvodě a v druhém sloupci vybírá ze stranické kandidátní listiny (Gallagher, Mitchell 2005: 591).

1.2. Kauzalita mezi volebním systémem a stranickým systémem

Teoretici, kteří se zabývají volebními systémy se neshodnou na mnohém. Nepanuje shoda na tom, jaký volební systém je nejlepší, jaká je nejlepší formule pro přepočítání hlasů a ani vliv volebního systému na systém stranický. Nicméně na definici volebních systémů obecně panuje shoda široká. Volební systémy jsou dle obecné definice *soubory pravidel, které určují jak budou hlasy voličů rozděleny mezi politické strany nebo jednotlivé kandidáty* (Lebeda, Novák 2004: 19; Gallangher, Mitchell 2008: 3, Rae 1969: 14).

Vliv volebního systému na systém stranický je tedy část, na které shoda nepanuje. Tento vliv byl dokonce mnohokrát podroben detailní analýze. V nich zkoumali, jaký vliv a jestli vůbec nějaký vliv existuje. Jak popisuje Miroslav Novák v úvodu knihy *Volební a stranické systémy* existují dvě nesmiřitelné koncepce, kterým se budu podrobněji věnovat níže. Ta první je koncepce, která říká, že vliv volebních systémů na stranické systémy je podstatný a lze ho do určité míry i předvídat. Této koncepci se věnují zahraniční autoři jako je M. Duverger, A. Lipjhart či G. Sartori, ale také autoři čeští, jako například M. Kubát, T. Lebeda a M. Novák. Druhým konceptem je koncept, který vliv volebního systému na systém stranický považují za ne tolik důležitý a předvídat ho v podstatě nelze. K tomuto názoru se přiklání například D.Nohlen, P.Fiala a M.Strmiska (Lebeda, Novák 2004: 9).

1.2.1. Podpora kauzálního vztahu volebního systému na stranický systém (Duverger, Sartori, Rae)

Přístupy a postoje Maurice Duvergera je velice důležité zkoumat, protože se jedná o jednoho z důležitých teoretiků vlivu volebního systému na systém stranický a zároveň se dlouhodobě jedná o koncept kompatibilní s otázkou Britských voleb (Chytilík 2007: 11). Zároveň, jako první, začal stanovovat vazbu mezi volebním a stranickým systémem z komplexního hlediska (Fiala 2004: 53). Duverger a jeho nejznámější dílo *Les partis politiques*, ve kterém se věnoval vlivu volebního systému na systém stranický, vyšlo v roce 1951. Toto dílo je také základem mnoha odborných článků, akademických textů a knih. Díky tomuto dílu se v odborném diskurzu intenzivně diskutuje o vlivu změn volebních systémů a pravidel na počet politických stran, které se pokouší zvítězit ve

volbách (Benoit 2006: 69). V tomto díle byly uvedeny také zákony, které jsou nyní známy jako *Duvergerovy*. I když zde autor bude hovořit o zákonech, tak se o klasické zákony nejedná. Jedná se spíše o pracovní hypotézy, což uznává i sám Duverger (Novák 1999: 5).

Duverger přišel s formulací jeho „zákonů“ už dříve a to v roce 1950. Tyto zákony či hypotézy poté upravil v roce 1951 v již zmiňovaném díle *Les partis politiques*. V 80. letech se zákony pokoušel znovu upravit a lépe formulovat. V roce 1950 je formuloval takto:

1. *Poměrná reprezentace tenduje k systému mnoha rigidních (tuhých) a nezávislých stran.*
2. *Dvoukolové většinové hlasování (tenduje) k systému mnoha flexibilních (pružných) a závislých stran.*
3. *Jednokolové většinové hlasování (tenduje) k dualismu stran (Duverger in Novák 2015: 13-14).*

Duverger v této době rozlišuje několik faktorů, na které má vliv volební systém a to strukturu, počet a vzájemnou závislost stran. V této době Duverger také tvrdí, že volební systém nevytváří vliv zejména na počet stran, ale na jejich vzájemnou závislost případně nezávislost. Nicméně ve své práci se věnuje i vlivu na počet stran a jejich organizační strukturu, kterou volební systém mění (Novák 2015: 13-14). V roce 1951 přišel Duverger s upravenou definicí. Tato definice je zároveň tou nejcitovanější:

1. *Poměrný systém tenduje k systému více než dvou (multiples) rigidních, nezávislých a stabilních stran.*
2. *Dvoukolový většinový systém tenduje k systému více než dvou flexibilních, závislých a relativně stabilních stran (ve všech případech).*
3. *Jednokolový většinový systém tenduje k dualistickému systému se střídáním (alternance, tj. alternaci) velkých nezávislých stran ve vládě (Duverger in Novák 2015: 15).*

Podle profesora Miroslava Nováka si největší pozornost zaslouží pravidlo třetí, protože je nejbližší sociologickému zákonu. Zároveň se jedná i o důležité pravidlo s ohledem na zaměření práce. Dle Nováka se také v definicích objevují nové prvky jako *alternance* a *nezávislost*. Konkrétně prvek *alternance* je důležitým znakem, bez kterého bychom nemohli hovořit o „*bipartistickém*“ typu volebního systému (Novák 2015: 15). Jak uvádí Giovanni Sartori ve svém díle *Strany a stranické systémy*: nicméně pouze o

„*bipartistickém*“ formátu, kdy alternace není tolik důležitá (Sartori 2005: 203). Jak už bylo řečeno, tak k poslední obměně „zákonů“ Duverger přistoupil v 80. letech v 17. vydání jeho vysokoškolské učebnice *Institutions politiques et droit constitutionnel* (Novák 2015: 16). Úprava těchto zákonů není pro tuto práci stěžejní, jelikož bude používat definici z roku 1951. Stěžejní pro práci nejsou, protože se jedná zejména o zjednodušení těchto zákonů. I přesto, že nějaké změny v interpretaci Duverger provedl, tak se při nich věnuje zejména „zákonu“ zaměřujícím se na dvoukolový většinový systém.

V neposlední řadě se Duverger nevěnuje pouze *mechanickému* účinku a tedy přímému přepočtu hlasů na mandát, ale také účinku *psychologickému*. Tento účinek je způsoben tím, jakým způsobem voliči reagují na mechanický účinek (Teorell, Lindstedt 2010: 447). Psychologický účinek na voliče lze jednoduše prezentovat například na Velké Británii. Zde se volič může rozhodnout hlasovat pro větší stranu, protože menší strana, jemu bližší, nemá šanci na volební úspěch, což způsobuje mechanický účinek.

Giovanni Sartori ve své práci navazoval na Duvergera a rozpracovával jeho zákony (IPM 2015). Nejprve se nad těmito zákony kriticky zamýšlí. Ve své knize *Srovnávací ústavní inženýrství* tvrdí, že zákony, které Duverger stanovil je snadné „rozmetat“. A to hned z několika důvodů. Zaprvé kritizuje Duvergera za jeho předpoklad, že existuje možnost vyvodit kauzální vztah z korelace a tím pádem Duverger pomíjí rozdíl mezi „být s něčím spojen“ a „být příčinou něčeho“. Dále kritizuje jeho nepřesnost v prvním a druhém zákoně a doslova říká: „...*kauzální zobecnění je verifikovatelné tehdy – a pouze tehdy –, jestliže jsou příčina a následek jasně specifikovány.*“ Tuto tezi obhajuje tím, že pro tvrzení účinků na počet stran je důležité, aby Duverger dodržoval početní pravidlo, které bude využívat u všech zákonů stejně. To má za následek, že si Duverger může důkazy velice snadno přizpůsobovat (Sartori 2001: 41).

V otázce působení volebního systému Sartori uvádí dva důvody. Prvním je působení volebního systému na voliče a druhým je působení na počet stran. Tyto dva druhy působení rozebírá, mimo jiné, i v článku *The Party-Effects of Electoral Systems*. Sartori tento účinek nazývá účinkem *reduktivním*, protože volební systém vždy počet stran redukuje a pokud ne, tak zde žádný vliv neexistuje. Dále rozlišuje mezi redukcí *významnou* a *nevýznamnou*. Abychom o této redukci mohli rozhodnout, musíme nejprve definovat počítání stran (Sartori 1999: 16). Počítání stran na základě

kandidátních listin je podle Sartoriho nesmyslné a je zdrojem mnoha hloupostí. A proto navrhuje strany počítat podle dvou pravidel.

Pravidlo 1: Abychom mohli počítat malou stranu jako relevantní je zapotřebí aby strana po jistou dobu či v určitém okamžiku mohla spoluurčovat s minimálně jednou z možných vládních většin.

Pravidlo 2: Strana by měla v rámci existence nebo vzniku ovlivňovat taktiku soutěže mezi stranami.

Tyto pravidla později, Sartori, v podstatě zkrátí na pojmy jako je *koaliční a vyděračský potenciál*. Toho dle Sartoriho mohou dosáhnout pouze strany, které jsou ideologicky a vládně orientované (Sartori 2001: 44-45).

První systematickou kvantitativní a komparativní analýzu volebních systémů vydal na konci 70. let Douglas Rae. Důležitou publikaci s názvem *The Political Consequences of Electoral Laws* poprvé vydal v roce 1967 a následně editoval, v roce 1971. Rae se ve své práci pokoušel nalézt empirické důkazy, které by podporovaly Duvergerovy zákony. „... ve většině zkoumaných zemí realita skutečně odpovídala předpokladům.“ (Fiala in Lebeda, Novák 2004: 58) Lijphart tuto knihu nazval nejdůležitější knihou v oblasti komparace volebních systémů do té doby. Stejně jako Duvergerovo *Les partis politique*, tato kniha vybízela spousty politologů k dalšímu zkoumání a také kritice. Rae v ní definoval tři základní aspekty volebních systémů, které ovlivňují proporcionalitu a výpočet výstupů voleb. Mezi tyto tři aspekty patří *volební formule* jako je pluralita a další formy proporčního zastoupení. Zadruhé *průměrná velikost volebního obvodu*, těmi Rae rozumí průměrný počet zvolených zástupců v obvodu. A konečně *zatřetí, struktura hlasování*, které může povolit, ale také nemusí, hlasovat pro jednoho či více kandidátů (Lijphart 1990: 481-482; Farrel 2001: 6).

Při zkoumání vlivu volebního systému na systém stranický, definoval vliv volebních systémů, jako vliv *proximální*, či bezprostřední, a nebo vliv *distální*, tedy vzdálený. První definovaný lze, především, chápat jako míru proporcionality. Naopak distální účinek lze chápat jako účinek na podobu zvoleného parlamentu z hlediska zastoupení rozdílných společenských zájmů nebo účinek na podobu stranického systému (Chytilek et al. 2009: 60).

1.2.2. Kritika kauzálního vztahu mezi volebním systémem a stranickým systémem (Rokkan, Lipset, Nohlen, Blau)

Jak už bylo zmíněno výše, tak i vliv volebního systému na stranický systém má mnoho svých kritiků. Velmi systematickou práci, která tuto kauzalitu kritizuje je práce Steina Rokkana a Seymoura Lipseta, kteří hlavní zásluhu ovlivňování stranického systému nepřipisují volebnímu systému, nýbrž takzvaným *cleavages* neboli *konfliktním liniím*, díky kterým stranické systémy vznikají a zároveň jsou díky nim i „zmrazeny“. Rokkan a Lipset tak patří do proudu, který tuto kauzalitu sice kritizuje, ale zároveň ji úplně nepopírá (Fiala in Lebeda, Novák 2004: 56).

To, kolik stran v systému působí a jakou mají strany podobu, určuje historický vývoj dané země a také vývoj, kterým daný stranický systém od svého počátku procházel. Podobu také určuje to, jestli daná země procházela silnou či slabou *urbanizací* (národní revolucí) a *industrializací* (průmyslová revoluce) nebo jakou roli zde hrála církev a další faktory. Na základě těchto revolucí rozdělují Lipset a Rokkan, konfliktní linie do dvou dimenzí. Zaprvé je to dimenze *teritoriální*, která během sporů v rámci industriální revoluce, vytvořila linii *centrum versus venkov*. Nicméně, během této revoluce, vytvořila i takzvanou *funkční* dimenzi, která se profiluje jako štěpná linie *vlastník versus pracující*. Teritoriální i funkční dimenze však vznikla i v rámci urbanizace. Během této revoluce se v teritoriální dimenzi vyprofilovala konfliktní linie *centrum versus periferie*. V dimenzi funkční to pak byl konflikt *stát versus církev*. Rokkan s Lipsetem tato tvrzení obhajují ve své knize *Cleavage Structure, Party systems, and Voter Alignments*. Zde také přidávají další argument, který říká, že už před první světovou válkou, tedy mnohem dříve, existovaly mnohostranické systémy. Tím pádem ještě dříve, než vznikly systémy poměrného zastoupení (Rokkan, Lipset 1967: 2-50).

Deficity Duvergerových zákonů a tedy kauzality mezi systémem volebním a stranickým systematicky zpracoval i Dieter Nohlen. Deficity rozdělil do tří oblastí. Tím prvním je deficit *empirický*, o kterém tvrdí, že jej není možno udržet. A to proto, že existují země, ve kterých se nachází multipartismus při relativně většinové volbě a nebo naopak existují země, kde je volba proporční, ale převládá zde bipartismus. Druhý nedostatek je dle Nohlenu *teoretický*, protože Duvergerovy zákony nejsou dostatečně specifikovány. Třetím deficitem je pak samotná *metodika*. Upozorňuje zde, že Duverger neklade dostatečnou pozornost jednotlivým specifikům volebního systému s poměrným

zastoupením a pouze obecně srovnává prostý většinový volební systém s jednomandátovými obvody se systémem poměrného zastoupení (Fiala in Lebeda, Novák: 57).

Kritice od Nohlena se nevyhnul ani Rae, který dle něj ve svém výzkumu předkládá pouze statistickou korelaci bez ohledu na historické a současné výjimky a proto se nejedná o přezkum Duvergerových zákonů. Nohlen v závěru dodává, že relativně většinový volební systém v jednomandátových obchodech nevede k bipartismu jestliže v dané zemi převládá společenská fragmentace. Protože volební systémy vnímá jako závislé proměnné a proto jejich účinek je velice závislý na politických a společenských faktorech. A proto kauzalitu mezi volebním systémem a systémem stranickým nejde vůbec dokázat (Charvát 2009: 100-102).

Ke kritickému závěru došel ve své studii například i Adrian Blau. Ve své práci *A quadruple whammy for first-past-the-post* tvrdí, že při hodnocení volebních systémů musíme vnímat také externí faktory, které výsledky ovlivňují. A není proto možné většinové systémy jednoduše srovnávat, protože nefungují identicky (Blau 2004 :446). Charvát ke kritice zobecňování vlivu většinového volebního systému dodává, že: „*Změny volebních systémů v prostoru střední a východní Evropy ukazují na skutečnost, že v podmínkách slabě – či vůbec – zformovaného stranického systému podporují většinové systémy s jednomandátovými volebními obvody kandidáty malých skupin, protože tito zaměřují svou strategii na regionální úroveň.*“ (Charvát 2009: 103) Výsledkem je tedy naprosto rozdílný jev, než-li popisuje Duverger a většinový volební systém s jednomandátovými obvody tak vede k větší fragmentaci.

1.3. Teorie volebních reforem

Jak už je několikrát zmíněno výše, tak působení volebního systému na stranický systém je půl století trvajícím spor mezi předními teoretiky. V práci je tato diskuze zařazena proto, aby nastínila možné chování volebních systémů, které projdou reformou. A také protože se jedná o základní teoretický rámec, na který musí brát zřetel subjekty či jedinci, kteří jakoukoliv volební reformu iniciují. Nicméně, v této podkapitole je důraz kladen na teoretická východiska, která se týkají pouze volebních reforem jako takových. Konkrétněji je zde zkoumán relativně většinový volební systém s jednomandátovými obvody.

Analýza postavení politických stran, jako potencionálních volebních reformátorů, má celou řadu motivů, se kterými můžeme souhlasit, a nebo naopak ne. Mohou to být motivy, které vznikají pod vlivem tradic či institucí a nebo pod tlakem nápadů či hodnot (Pilet, Bol 2014: 2). Rozpracovává je i Benoit v článku *Models of electoral system change*, který zde přidává motiv vlastních zájmů politických aktérů. (Benoit 2004: 367). Motivace vlastních zájmů zároveň patří i k nejčastější motivaci mezi politickými aktéry (Boix 1999: 611-613). Vzhledem k tomuto je zřejmé, že politické strany jsou prvními a důležitými strategickým aktéry, kteří zvažují změnu volebního systému a její dopad na rovnováhu uvnitř a mezi stranami (Pilet, Bol 2014: 2).

Podle Pippy Norris je volební reforma rozhodnutí, kdy *insiders actors*, kteří byli zvoleni za podmínek současného volebního systému, hlasují pro nový volební systém a to bez garance svého znovuzvolení. K těmto rozhodnutím dochází z několika důvodů, které Norris rozděluje na takzvané *long-term* a *short-term*, tedy dlouhodobé a krátkodobé. Mezi ty dlouhodobé například patří fragmentace politického systému s dominantní stranou, nárůst malých stran či série politických skandálů a pád vlád, které rozbíjí důvěru veřejnosti ve volební systém. Krátkodobé jsou ovlivněny několika okolnostmi jako je síla reformních hnutí či nátlakových skupin a médií. Norris nicméně dodává, že pouze ty dlouhodobé mají největší potenciál pro změnu (Norris 1995: 3-7).

Josep Colomer tvrdí, podobně jako Norris, že volební reformy je jednodušší provést pokud změnu iniciuje strana, která má v současném institucionálním rámci schopnost vytvářet „*pressure power*“ a změnu tak může sama schválit či schválení zařídit. Colomer zde navíc uvádí, že návrhy na volební reformy naopak většinou přichází ze strany malých aktérů či opozice, kteří za současného volebního systému nemají šanci

na úspěch. Iniciování reformy může přicházet i z druhé strany a tedy ze strany vládnoucí, která má strach, že rostoucí preference opozice mohou v budoucnu ohrozit její dominantní roli. Nicméně v těchto návrzích existuje značný rozdíl, protože „ *velký bude preferovat malé a malý velké.*⁸“ (Colomer 2005: 3-4)

S jednou z nejsystematičtěji zpracovaných teorií volebních reforem přišel Matthew Shugart ve své práci *Inherent and Contingent Factors in Reform Initiation in Plurality Systems*. Shugart tvrdí, že abychom mohli FPTP udržet, nebo naopak reformovat, musíme rozumět rozhodnutí, nebo spíše nerozhodnutí o reformování tohoto systému. O procesu reformy dle Shugarta rozhodují určité faktory⁹, ty, jak vyplývá z názvu, popisuje jako *inherentní* a *kontingenční*, které se navzájem doplňují (Shugart in Blais 2008: 9). Jak tvrdí Eckstein (1980), tak snahy, jako je volební reforma, ale i jiné jako sociální revoluce, nehody a další mohou být těmito faktory zmařeny (Shugart, Wattenberg 2001 :26).

1.3.1. Inherentní faktory

Od volebního systému je vždy očekáván určitý vzorec jeho chování a tím pádem se předpokládá i určitý výsledek. Nicméně to, jak se ve skutečnosti chová, může vést k výsledkům značně odlišným od předpokladů. Tyto rozdílnosti produkují již zmíněné vnitřní neboli inherentní faktory.

Efekty, které volební systém vytváří lze popsat jako *system failure* neboli systémové chyby. Jako příklad takovéto systémové chyby Shugart uvádí FPTP. Je to situace, kdy se druhá největší strana ocitne v pozici vítěze voleb, i když podle počtu hlasů má být až druhá a opačně strana s největším počtem hlasů se dostane do opozice. Tuto situaci pak Shugart pojmenovává jako (1) *reverse winner*¹⁰ neboli faktor *převráceného*

---

⁸ Colomer toto tvrzení vysvětluje tím, že velké strany budou preferovat malé parlamentní shromáždění, co nejmenší volební obvody a nízké kvóty pro alokování křesel. U malých stran tomu bude přesně naopak a proto preferují velké parlamentní shromáždění, velké volební obvody a vysoké kvóty pro alokování křesel (Colomer 2005: 3).

⁹ Shugart sice používá pojem „conditions“ (Shugart in Blais 2008: 9), což jsou v doslovném překladu podmínky, ale v českém politologickém diskurzu je zakořeněn pojem faktory viz Jarabinský (2014), proto ho bude využívat i tato práce.

¹⁰ Tento jev nastal ve Velké Británii například v roce 1951, kdy Labouristé získali největší počet hlasů, nicméně Konzervativní strana získala absolutní většinu křesel (Renwick 2012: 8).

vítěze. Dalším selháním je takzvaná (2) *lopsided majority*¹¹ neboli *pokřivená většina*. V této situaci získá vítěz voleb obrovskou většinu a v podstatě tak znehodnotí význam opozice, který má dle Shugarta, ve většinovém modelu demokracie, důležitou roli institucionálního monitoringu vlády. Systémovou chybou nazývá i (3) *minority governments* či *menšinové vlády* (Shugart in Blais 2008: 13-14) a (4) *bias* což v tomto kontextu můžeme přeložit jako *sklon*, kdy je jedna strana při těsném výsledku upřednostněna (favorizována) a získá tak všechna křesla (Shugart in Blais 2008: 36).

1.3.2. Kontingenční faktory

„Bez ohledu na to, jak volební systém funguje, není schopen reformovat se sám. A proto musí existovat nějací aktéři, kteří iniciativu vezmou do svých rukou a reformu navrhnou.“ (Shugart in Blais 2008: 14) Takto Shugart definuje kontingenční, čili vnější faktory, které jsou potřebné pro úspěšné vykonání volební reformy.

Shugart dále rozděluje kontingenční faktory na dva typy. Tyto typy se zaměřují na motivaci, která vede k volebním reformám. Tím prvním jsou takzvané *Outcome-contingent factors*, což jsou „výstupem“ podmíněné faktory, které motivují úřadující politickou reprezentaci hlasovat pro reformu, protože věří, že jejich výsledek ve volbách se po zavedení této reformy zlepší. Existují ale i takzvané *Act-contingent reasons* neboli kontingenční důvody zaměřené na samotný akt. Politici hlasují pro volební reformu a nezáleží na tom jestli s reformou souhlasí či ne. Důvod pro jejich hlasování je pouze popularita konceptu reformování a možnost získat určitou popularitu (Shugart in Blais 2008: 14-15).

Kontingenčním faktorům se samozřejmě Shugart nevěnuje sám. Alan Renwick ve své publikaci *The politics of electoral reform: changing the rules of democracy* rozděluje volební reformy do dvou skupin. První z nich je (1) reforma, která je provedena vládnoucí politickou silou, která reformu chce nebo (2) tato politická síla ztrácí kontrolu nad svým rozhodovacím procesem a reforma je tedy provedena bez toho, aniž by reformu vládnoucí síla chtěla (Renwick 2010: 10). Shugart tvrdí, že v zemích, kde je špatně fungující systém, má vládnoucí strana zájem na setrvání stávajícího systému a je tedy

---

¹¹ Pod-reprezentace malých opozičních stran byla jedním z důvodů, který vedl k volební reformě na Novém Zélandu (IDEA 2005:13).

proti reformě. Tato reforma, ale může být přijata bez hlavy vlády a jak tvrdí Renwick „protlačena“.

Shugart si také pokládá otázku ohledně načasování kontingenčních faktorů. Tedy, kdy přesně má strana či vláda vyvolat reformní snahy. Na tuto otázku odpovídá poměrně stručně, když říká, že nejlepší čas pro reformu je v období, kdy je reforma pro stranu volebně přínosná. Je sice paradoxem, že voliči se podle Shugarta o volební systém jako takový moc nezajímají, ale líbí se jim snaha reformovat. Lídři velkých stran proto vědí, že tímto časem se ideálně stává období volební kampaně a sklouzávají již k výše zmíněným *act-contingent reasons* (Shugart in Blais 2008: 14-15

2. Politika volebních reforem ve Velké Británii

Do roku 1885 se do dolní komory parlamentu, ve Velké Británii, volilo v tří až čtyř mandátových obvodech za pomoci volebního systému *block vote*. Od tohoto roku nastala změna a volba probíhá v jednomandátových obvodech¹². Od roku 1855 byl *Westminsterský* model spíše očekáváním, než-li pravidlem. Jako čistě bipartistický se dle Blaua systém začal profilovat v době, kdy oslabili liberálové a na pozici jediné alternativy, vůči konzervativcům, je nahradili labouristé. Nicméně jako o klasickém modelu Westminsterského bipartismu se o něm můžeme hovořit až od roku 1945 do roku 1970¹³. (Blau in Blais 2008: 65-66). V tomto období byly snahy a debaty o volební reformu mnohem slabší, protože politický systém byl velice stabilní (Renwick 2012: 13).

Politika volebních reforem je poměrně kontinuální, protože o politickém systému Velké Británie je známo, že zde všechny změny probíhají postupnou evolucí a téměř nic se neděje okamžitě. Různé snahy o reformu probíhaly již od roku 1832¹⁴. V této době, nicméně, návrhy nebyly zaměřeny na volební pravidla jako taková, ale na další aspekty, které Britskou společností rezonovaly. Bylo to kupříkladu rozšíření volebního práva, pluralitní hlasování, redistribuce a boj proti korupci. V roce 1867 přišel takzvaný *Second Reform Act*, který zavedl omezené hlasování. Tento návrh měl za cíl přivést kumulativní volbu, ale to se nepodařilo (Mitchell in Galagher, Mitchell 2005: 158).

Další volební reformy přicházely postupně v již zmiňovaném roce 1885 dále pak v roce 1918 a 1928. Přicházelo i mnoho návrhů, kvůli kterým byly v průběhu celého 20. století vytvářeno několik specializovaných komisí, které reformu doporučovaly. Byla to například takzvaná *Royal Commision* z roku 1910 nebo *Speaker's konference* v roce 1917 a *Ullswater Committee* v roce 1930 a další jako *Jenkins Commision* (1998) či *Blake*

---

¹² Od roku 1885 do roku 1948 byli voleni ještě ze dvou a tří mandátových obvodů zástupci univerzit, za pomoci volebního systému jednoho přenosného hlasu (STV). (Blau in Blais 2008: 65).

¹³ S touto tezí by nesouhlasil Sartori, který bipartismus definoval takto: „...*dvoustranický formát máme kdykoli existence třetích stran nezabraňuje dvěma hlavním stranám vládnout samostatně, tj. kdykoli jsou koalice zbytečné.*“ Alternace u moci, se kterou pracuje Blau Sartori doporučuje definovat pouze jako očekávání než-li podmínku pro určení bipartismu. Proto by Sartori jako bipartismus považoval téměř všechny výsledky voleb mimo koaliční vládu z roku 2010 (Sartori 2005: 200-202).

¹⁴ V tomto roce byl přijat takzvaný *Great Reform Act*.

*Commision*¹⁵ (1976). Jejich výčet je široký, nicméně jak uvádí Butler, tak všichni členové komisi před sebou měli těžkou otázku k zodpovězení a to sice: na jaký volební systém ten stávající proměnit (Butler 2004: 736).

Jak poznamenává Blau, tak reformní iniciativy většinou nepřicházely ze strany Konzervativců a nebo Labouristů, ale od jiných aktérů. Labouristé se sice několikrát přiklínili k určité reformě¹⁶, ale tento názor u nich kolísal paralelně s jejich stávající volební podporou. U Konzervativců to bylo podobné i když se ve většině případů brání jakékoliv změně. Období, kdy strany o volební reformě diskutovaly byly u každé ze dvou stran jiné u Konzervativní strany to bylo období od roku 1964 do roku 1974 a u Labouristické to bylo pak období od roku 1979 až do roku 1992. Nicméně tato stranická krize byla vždy prolomena a paradoxně ještě více prohloubila boj o stávající systém. Tento boj, funguje proto, protože si strany uvědomují, že i když strana volby prohraje, tak to znamená, že může očekávat, že v budoucnu je opět vyhraje (Blau in Blais 2008: 66). Mitchell k tomuto dodává, že volební reforma ve Velké Británii je v podstatě nereálná, protože dokud volební systém bude fungovat, tak jak funguje a strany si tuto skutečnost budou uvědomovat, tak nikdy volební změnu neschválí (Mitchell in Gallagher, Mitchell 2005: 174). Tuto hypotézu nabourává fakt, že na Novém Zélandu byla taková reforma, v první polovině 90.let 20. století, možná a úspěšná. Jack Vowles v tomto případě nicméně upozorňuje, že se jednalo o reformu unikátní a také možná neopakovatelnou, kdy elita pouze využívala popularity možnosti¹⁷ reformovat (*act-contingent reasons*) a špatně kalkulovala (Jack Vowles in Gallagher, Mitchell 2005: 297).

---

¹⁵ K této komisi, ale také ke komisi Jenkinsově a Ullswater podrobněji v analytické části této kapitoly.

¹⁶ Příkladem může být takzvaná *Lib-Lab Strategy*, která měla za cíl zavést namísto FPTP systém Alternativní volby (AV) (Mitchell in Gallagher, Mitchell 2005: 159).

¹⁷ Reforma byla dvakrát hlasována ve všelidovém referendu.

2.1. Analýza návrhů na volební reformy

Ústředním tématem této práce je komparativní analýza návrhů na volební reformy a tomuto tématu se bude věnovat tato podkapitola a posléze další kapitola. Jak už bylo zmíněno výše, tak se návrhy na změny volebního systému jak ve větším či menším rozsahu objevovaly již od konce 19. století. Tyto návrhy se pak lišily se v tom zda byly přijaty a vstoupili v platnost či naopak.

V této části bude kladen důraz na neúspěšné návrhy na volební reformy ve 20. století. Prostor je dáván především těm, které obsahovaly návrhy na změnu kompletní. Proto nebude brán zřetel na návrhy, které usilovaly o změnu pouze nějakého aspektu, jakým může například být pouze upravení velikosti dolní komory.

Jako první bude brán zřetel na návrh volební reformy z roku 1931. Jedná se zároveň o jediný návrh před vypuknutím druhé světové války. Jelikož se jedná o návrh, který byl vytvořen před více než 80 lety existuje zde problém s relevantními zdroji, které mohou ovlivnit kvalitu analýzy. I přes tento fakt je zde zařazen hlavně z toho důvodu, že se jednalo o návrh, který byl možná nejbližší samotné volební reformě ve Velké Británii vůbec. Dalším návrhem bude návrh z roku 1976, který reaguje na jev *hung parliamentu* z roku 1974 a snaží se prosadit volební systém, který by tomuto jevu v budoucnu předcházel.

Také na začátku 90. let, ve Velké Británii, probíhala intenzivní debata nad reformou volebního systému. Tuto snahu odstartovala téměř 12 letá vláda Konzervativní strany v čele s Margaret Thatcherovou. Opozice proto reagovala již v roce 1990, nicméně finální návrh na volební reformu byl vydán o tři roky později v roce 1993, kterému se také bude práce věnovat. Konec 20. století byl ve znamení začínající devoluce i z tohoto důvodu vznikla takzvaná *Jenkins Commission*, která se mimo jiné věnovala i vypracování návrhu na změnu volebního systému do dolní komory parlamentu. Finální návrh vydala v roce 1998 a ten bude předmětem analýzy. Posledním návrhem, který je zároveň i tím nejaktuálnějším je návrh z roku 2010. O budoucnosti tohoto návrhu měli, občané Velké Británie, možnost hlasovat v referendu.

2.1.1. Návrh z roku 1931

Návrhy na volební reformu před vypuknutím druhé světové války nejsou pro tuto práci ústředním tématem, nicméně jeden zde zařazen je. A to konkrétně návrh z roku 1931, který je pro Velkou Británii důležitý, protože se zřejmě jednalo o moment, kdy byla své volební reformě nejbližší (Klíma 2001: 159).

Jestli odpůrci volebního systému mají šanci reformovat, tak je to právě v situaci, která nastala v roce 1929. V tomto roce se totiž konaly volby do dolní komory parlamentu a dopadly, z pohledu volebního systému, nečekaným výsledkem. Konzervativní strana v těchto volbách zvítězila na počet odevzdaných hlasů nad Labouristy¹⁸. Nicméně většinu v parlamentu se jí získat nepodařilo. To se podařilo až Labouristům, kteří s pomocí Liberálních Demokratů, vytvořili vládu. Nastalo tak období takzvaného hung parlamentu. V House of Commons a ve vládě tedy zasedli i Liberální Demokraté. Tato třetí největší strana v parlamentu si jako cíl stanovila volební systém reformovat¹⁹. Tato snaha je ze strany Liberálních Demokratů pochopitelná, protože již od počátku 20. století lze pozorovat, že bývalý hegemon z 19. století se stává třetí stranou v systému.

Před samotnou dohodou mezi Liberály a Labouristy ještě vznikla komise, která se měla přípravou volební reformy zabývat. Této komisi předsedal Lord Ullswater. Práce této komise započaly v prosinci roku 1929 a pokračovaly až do července roku 1930. Podle Butlera, který se tomuto návrhu věnuje v knize *The Electoral System in Britain*, byl postup této komise tajný a s velmi malým progresem. Strany a jejich lídři se nemohli shodnout na následné podobě volebního systému. Nemohli se také shodnout, jestli je vůbec reforma vůbec potřebná, proto po 15 neúspěšných zasedáních její předseda fungování komise ukončil. Tímto neúspěchem byla ukončena předchozí snaha o domluvu napříč politickými stranami v parlamentu a formální vyjednávání pokračovalo pouze mezi liberály a labouristy (Butler 1963: 59-64).

---

¹⁸ Konzervativní strana získala 38.2% (8.66 miliónů) odevzdaných hlasů, kdežto Labouristé získali 37% (8.37 miliónů) (House of Commons 2016: 12). Liberálové v těchto volbách získala 25% hlasů, ale pouze 10%, ale méně než 10% křesel v parlamentu (Butler 1963 : 58).

¹⁹ Jestliže volební výsledek nepřinese jedinou politickou stranu, která by získala většinu v dolní komoře parlamentu. Strany jsou pak většinou nuceny vyjednat a vytvořit menšinovou vládu či koalici (parliament.uk).

Jak poukazuje Klíma, tak právě vyjednávání o vytvoření menšinové vlády s podporou Liberálních Demokratů, vytvořilo podhoubí pro následnou volební reformu. Liberální Demokráté využili svého vyděračského a koaličního potenciálu a Labouristické straně navrhli, že menšinová vláda připadá v úvahu pouze tehdy, podobně jako v roce 2010, když Labouristé podpoří návrh na volební reformu. Liberální demokraté upřednostňovali volební systém jednoho přenosného hlasu (STV), což bylo pro Labouristy nepřijatelné. Druhou variantou bylo zavedení Alternativního hlasování (AV) a na této variantě se shodli (Klíma 2001: 158-159). Tehdejší předseda Labouristické strany Ramsay MacDonald, tak hovořil o vytvoření progresivní aliance mezi Labouristy a Liberály (newstatesman.com 2010).

Po vzájemných vyjednáváních byl 19. ledna 1931 představen finální návrh²⁰ v parlamentu. Návrh říkal, že by se v dalších volbách do parlamentu volilo za pomoci principu alternativní volby (AV) a to v jednomandátových obvodech. Dále zmiňoval i zrušení univerzitních hlasů. Umožňoval také možnost odložení voleb v částech volebních obvodů, které jsou vzdáleny od pevniny. Velkou zajímavostí je, že obsahoval i návrh na snížení maximálního rozsahu volebních výdajů a omezení využívání aut během voleb (House of Commons 1931: 80).

Návrh a spolupráce Liberálů a Labouristů byla konfrontována kritikou konzervativní strany, která tvrdila, že i když Labouristé volební reformu neměli vůbec v plánu, tak ji využívali jako možnost získat veřejnou podporu a zejména si tak kupovali podporu Liberálů. Alternativní volbu vnímali jako volební systém, který je z principu špatný a v praxi vždy přináší neuspokojivé výsledky. Před závěrečným hlasováním v parlamentu se k tomuto návrhu vyjádřil i Wintston Churchill, který řekl, že návrh tohoto volebního systému je pouze dítětem podvodu a jestliže vejde v platnost, tak se stane rodičem chaosu. I přes jeho projev byl zákon v dolní komoře parlamentu přijat a to poměrem 278 pro přijetí a 228 proti a poslán na projednání do Sněmovny lordů (Butler 1963: 76-80).

I přes podporu v dolní komoře parlamentu se zákon nepodařilo schválit ve Sněmovně lordů, která byla ovládána Konzervativní stranou (Klíma 2001: 159). Konzervativní strana totiž požadovala aby byl návrh volebního systému pouze zkušební.

---

²⁰ Návrh byl nejprve projednáván jako zákon (Bill) 82, později byl přeměněn na zákon 85.

Na tyto podmínky se vláda rozhodla nereagovat (Butler 1963: 82, Hansard Society Commision 1976: 27). V třicátých letech nicméně i na Velkou Británii dolehly důsledky hospodářské krize. Tato krize dopadla na již nestabilní vládu, která se musela spoléhat na podporu Liberálů a vláda následně padla. Snaha o volební reformu tak nebyla dovedena do úspěšného konce (Klíma 2001: 159).

2.1.2. Návrh z roku 1976

Návrh na volební reformu z roku 1976 se od toho z roku 1931 liší. Nejenže přístup k informacím je k tomuto návrhu podstatně jednodušší a umožňuje tak detailnější analýzu. Zároveň se také nejedná o návrh, který iniciovala politická strana a ani o něm nebylo hlasováno v dolní komoře britského parlamentu. I přesto je nezbytné aby byl do analýzy zahrnut, protože jak uvádí Butler, tak se jedná o jeden z nejvýznamnějších návrhů, které byly vytvořeny nezávislou iniciativou. V tomto případě se jedná o *Blake Commision* neboli *The Hansard Society Commision* (Butler 2004: 736).

Klíčovým dokumentem, který se tímto návrhem zabývá je samotný report této komise, který vydala v červnu roku 1976 pod názvem *The report of the Hansard Society Commision on Electoral Reform*. Komise zde mimo návrhu nového volebního systému rozebírá i demokratickou tradici, současný volební systém a alternativní systémy. Hned v úvodu této práce si autoři textu stanovují základní pilíře, které by měl nový volební systém ve Velké Británii obsahovat. Volební systém by tak měl vládě zamezit prosazování politiky, která je zjevně proti vůli většiny. Tento systém by měl nicméně schopen ustavit vládu, která bude vládnout efektivně. A konečně by měl zajistit zastoupení menšin a být přijat všemi občany Velké Británie jako celek (Hansard Society Commision 1976: 4).

V samotné otázce volební reformy podrobně analyzují dva možné systémy, které by mohly být ve Velké Británii ustaveny. Konkrétně je to volební systém *Single Transferable Vote* a *Additional Member System*. Pro tuto práci bude nicméně stěžejní analýza návrhu na druhý zmiňovaný, protože v závěru sama komise uznává, že

vhodnějším systémem by byl systém *Additional Member System (dále jen AMS)*²¹ (Hansard Society Commission 1976: 46).

První aspekt, který u AMS komise rozebírá je velikost komory. Navrhovatelé usilují o to aby komora zůstala ve stejném počtu jako tomu bylo doposud²². Křesla do této komory by tedy měla být přerozdělována smíšených volebním systémem a tak určitý počet bude obsazován v jednomandátových přímo volených obvodech a druhá část bude přerozdělována přímo stranám²³. V jednomandátových přímo volených obvodech²⁴ by byla volena $\frac{3}{4}$ všech poslanců a zbylá $\frac{1}{4}$ by byla přerozdělována dále mezi strany za pomoci formule *the largest average neboli největšího průměru*. Volební práh by pak byl stanoven na 5%.

V samotné otázce výběru kandidátů komise preferuje způsob, kdy si voliči budou moci vybírat kandidáty strany dle svých preferencí. Determinační faktor by pak byl stanoven podle procenta hlasů, které by kandidát ve volbách obdržel (Hansard Society Commission 1976: 39-40).

K tomuto návrhu se vyjadřuje i Bill Jones, který ve své knize *Political Issues in Britain Today* návrh komise hodnotí. Návrh na jednu stranu oceňuje když tvrdí, že obsahuje několik výzev. Jedna z nich je to, že nemění již existující volební procedury a dává tak možnost reprezentace stranám s velkou, ale ne většinovou podporou v určitých regionech. Možnost výběru kandidáta by dle jeho názoru také zaručila snahu členů parlamentu podřídit se voličům. Jones přidává i hodnocení záporné, kdy navrhovatelům vytýká stav, kdy kandidát, který ve volbách selže bude mít možnost usednout do poslanecké lavice. Malé strany by byly nuceny bojovat o všechny volební obvody, aby překročily 5% volební práh. V neposlední řadě kritizuje i absenci druhého hlasu, což by dle jeho názoru, vedlo k odstranění možnosti indikování preferencí pro možného koaličního partnera (Jones 1999: 52-53).

---

²¹ Tento volební systém je také známý jako Mix Member proportional systém (MMP) používaný například v Německu.

²² V této době měla dolní komora parlamentu 635 členů.

²³ Tato logika by mohla vzbuzovat myšlenku, že volič bude volit za pomoci dvou hlasů. S tímto názorem ale nesouhlasí autoři návrhu, protože si myslí, že bude jednodušší když volič bude volit za pomoci jednoho hlasu, který bude putovat jak jeho preferovanému kandidátovi, tak jeho preferované straně (Hansard Society Commission 1976: 39).

²⁴ Tato část křesel by byla volena za pomoci stávajícího volebního systému FPTP

2.1.3. Návrh z roku 1993

Práce na reformním návrhu z roku 1993 započaly již v roce 1990. V této době, na výroční konferenci Labouristické strany, byla ustavena komise s názvem *Working Party on Electoral Systems* doslova Pracující strana na Volebních systémech, které předsedal profesor Raymond Plant (proto také nazývaná jako *Plant Commission*) (House of Commons 1998: 12). Důvodem sestavení této komise byla probíhající společenská debata o problémech vzniku *hung parliamentu*, protože podle volebních průzkumů nebylo jasné zda strany budou schopny ustanovit pohodlnou většinu v parlamentu. Labouristická strana proto využila situace a začínala s volební kampaní s cílem reformovat volební systém (BBC 1997). V tomto případě to nicméně nebyla pouze snaha o zachycení tématu, které by dopomohlo Labouristům zvítězit ve volbách. Jednalo se také o dlouhodobou motivaci, protože v průběhu 20. století pouze v roce 1945 a 1966²⁵ Labouristé získali pohodlné vítězství ve volbách a stabilní jednostranickou vládu (Butler 1993: 77).

Plant Commission již v roce 1991 vydala svůj první dokument s názvem *Democracy Representation and Elections* neboli Demokratická Repräsentace a Volby. V tomto dokumentu sice započaly úvahy o reformě volebního systému, nicméně nebyly definitivní a tak komise nedošla k jasným a specifickým závěrům. V roce 1992 komise vydala další zprávu, ve které sice navrhuje volební reformu a aplikaci AMS, podobně jako tomu bylo u návrhu z roku 1976. Tomuto návrhu, ale nebyla věnována dostatečná pozornost a proto bude v práci věnován prostor návrhu této komise z roku 1993. V dubnu roku 1993 tak takzvaná Plant Commission přichází se svojí třetí zprávou a v pořadí druhým návrhem volebního systému. Tento návrh je nicméně definitivní. Komise v tomto případě navrhla volební systém *Supplementary Vote* neboli Doplňkového hlasování (House of Commons 1998:12).

Butler třetí zprávu této komise dokonce nazývá jako revoluční dokument, který si všímá širokého spektra specifik. Komise v tomto návrhu zohlednila plusy a mínusy různých druhů volebních systémů. Zároveň návrhy, které komise uváděla, nejevily znaky touhy pomoci straně k lepšímu výsledku. Naopak se jednalo o objektivní posouzení

---

²⁵ V roce 1945 Labouristé získali 393 křesel oproti opozici, tak měli pohodlnou vládní většinu se 147 křesly. V roce 1966 už většina nebyla tak výrazná, ale s 363 křesly a vládní většinou s 97 křesly patřil tento výsledek k nejlepším do roku 1992 (House of Commons 2012: 5-7).

možných alternativ. Butler tento návrh zároveň kritizuje, protože se mu nelíbí jeho konec, který dokonce nazývá jako „...konec s hloupou odpovědí, založené na potřebě kompromisu mezi hlavními rivaly.“ (Butler 1993: 77) To, že závěrečná doporučení byla zklamáním tvrdí i Norris, která doslova píše, že se jednalo o takzvaný „half-baked“ kompromis (Norris 1995: 74).

Tato komise sice doporučila *Supplementary Vote* jako vhodný systém pro Velkou Británii, ale nestalo se tomu naprostým konsenzem. Po několika hlasováních byl přijat 9 ku 7 právě většinový *Supplementary Vote*. Je zajímavé, že pro tento volební systém nehlasoval ani samotný předseda této komise. Schválený volební systém navrhl poslanec Campbell-Savours jako variantu *Alternative Vote*. *Supplementary Vote* se podařilo schválit i napříč tomu, že nikdy předtím nebyl aplikován na žádné volby (Norris 1995: 74).

2.1.4. Návrh z roku 1998

Konec 90. let byl ve Spojeném Království přelomovým jelikož se zde mezi roky 1998 a 2000 projednávala legislativa, která chtěla zavést několik změn ve volebních systémech. Nicméně se nejednalo pouze o legislativu, která by upravovala způsob voleb do dolní komory parlamentu. Jednalo se například o zavedení volebního systému do nově vzniklých lokálních parlamentů ve Skotsku a Walesu. Důvodem projednávání byl proces devoluce ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Tyto části totiž toužili po proporcijnějších výsledcích voleb. Jednalo se také o změně volebních pravidel do Evropského parlamentu, do kterého se do této doby volilo pomocí FPTP. Tento volební systém se v případě Evropského parlamentu ukázal jako nevyhovující a proto byl zvolen proporcí volební systém, který při přepočtu hlasů na mandát využíval d'Hondtovy metody (Butler 2004:737).

Kromě výše zmíněného byla ustanovena i komise, která se zabývala změnou volebního systému ve volbách do dolní komory parlamentu. Tuto komisi vedl dřívější předseda Evropské komise Roy Jenkins. Podobně jako v roce 1931 se jednalo o spolupráci mezi Labouristickou stranou a Liberálními demokraty, kteří již v červnu 1998 deklarovali vypsání referenda o změně volebního systému (Labour manifesto 1998). Možnosti, které by referendum nabízelo se mělo řídit doporučeními *Jenkins' commission*. Cílem referenda by bylo zavedení volebního systému, který by respektoval

požadavek na zavedení větší proporcionality, produkoval by stabilní vládu a zároveň by umožňoval pevné vazby mezi voličem a poslancem. Navíc si Liberální demokraté stanovili za svůj cíl redukování velikosti celé komory na 500 členů (House of Commons 1998: 19).

Jenkins' commission, která byla ustanovena vládou Labouristickou stranou si jako první krok stanovila konzultovat možné reformy volebního systému s co nejširším spektrem odborníků a běžných občanů. Pořádala tak mnoho veřejných setkání, která nicméně nesetkaly s dostatečným veřejným zájmem²⁶. Svůj preferovaný volební systém představily i tři největší strany. Liberální demokraté jako svůj preferovaný systém uváděli STV. Naopak u Labouristů žádný preferovaný systém neexistoval, strana uváděla pouze faktory, které má dle jejich názoru nový volební systém obsahovat²⁷. Konzervativní strana svůj preferovaný volební systém také neuváděla, ale z jejich rétoriky bylo patrné, že si změnu úplně nepřejí. Nicméně uváděli, že jestli má debata o změně volebního systému pokračovat, tak musí komise disponovat širším mandátem a analyzovat všechny možnosti volebních reforem. Dále by dle jejich názoru nemělo být vyhlášeno referendum dříve, než bude existovat finální podoba nové legislativy, která by nový volební systém zaváděla (House of Commons 1998: 18-19).

Finální zpráva *Jenkins' commission* byla zveřejněna 28. října roku 1998. Doporučovala dva volební systémy, které by mohly být ve Velké Británii zavedeny. Tím prvním byl podobně jako v roce 1976 AMS a druhým AV ve variantě *Top-up* (známé také jako *AV+* nebo *AV plus*). Kombinace AV s prvky *top-up* byl preferován, protože AV samotný byl pro komisi nepřijatelný. Komise se totiž obávala, že by zde existovalo riziko vzniku disproportionality podobně jako ve volbách v roce 1997. Volební systém by proto fungoval tak, že by 80-85% dolní komory bylo voleno v obvodech za pomoci AV a zbylých 15-20% by se volilo za pomoci otevřených listin, které by obsahovaly pouze několik kandidátů za každou stranu. Volič by tak měl dva hlasy. První hlas by byl určen volebním obvodu a druhý na korektivní mechanismus *Top-up*. Tímto korektivním mechanismem chtěli dosáhnout proporcčnějších výsledků napříč všemi částmi Spojeného Království.

---

²⁶ Množství posluchačů na setkáních s *Jenkins' commission* se navíc velice lišily. Například při setkání v Belfastu přišlo 10 diskutujících a naopak v Londýně jich přišlo na 300 (House of Commons 1998: 18).

²⁷ Příkladem takového faktoru byl požadavek aby nejednalo o volební systém, který by příliš zvýhodňoval malé politické strany (House of Commons 1998: 18).

Proti disproporcionalitě volebního systému, by byl vytvořen ještě jeden mechanismus. Komise totiž navrhovala aby byla vytvořena volební kvóta pro celé území Spojeného království. Ta by stanovovala minimální procentuální práh, který by kandidující strana musela pro úspěšné zvolení překročit (House of Commons 1998: 20-23).

Všechna doporučení a závěry této komise však nebyly zrealizovány. Důvodem byla oslabující motivace Labouristické strany. Jak již bylo zmíněno výše, tak ve svém manifestu před volbami roku 1997 volební reformu sama navrhovala, ale po výrazném volebním úspěchu od této snahy trochu upustila. Radek Švec ve svém článku *Volební reforma ve Velké Británii – vítězové nemění pravidla hry* doslova dodává: „ *Tento ústup je logický, po vítězství je vždy menší ochota ke změně, zvláště když jste systémem zvýhodněni.*“ (Švec 2013: 27).

2.1.5. Návrh z roku 2010

Návrh volební reformy z roku 2010 se dle počtu vypracovaných analýz, internetových článků a studií zdá být nejzásadnější snahou o reformu volebního systému ve Velké Británii vůbec. Nepochybně také zásadní je, protože se zároveň jednalo o první návrh na volební reformu do dolní komory parlamentu o kterém bylo hlasováno v všelidovém referendu (House of Commons Library 2011: 18). Je ale otázkou, jestli byl návrh opravdu tou nejzásadnější snahou. Vzhledem k výsledkům voleb v roce 2010²⁸ se může zdát, že snaha o volební reformu byla iniciována až po volbách. Nicméně již ve stranických manifestech, které strany zveřejňovaly před volbami byly patrné snahy o změnu volebního systému²⁹.

Možnost zásadního kroku směrem k reformě volebního systému byl podobně jako v roce 1931 důležitý vyděračský potenciál Liberálních Demokratů. Po několikadenním vyjednávání totiž uzavřeli koaliční smlouvu (*The Coalition: Our programme For Government*) společně s Konzervativní stranou (Švec 2013: 27). Tato

---

²⁸ V tomto roce se podobně jako v roce 1974 jednalo o efekt *hung parliament*, kdy Konzervativní strana vládla společně s Liberální Demokracií, protože výsledky voleb neumožnily sestavit pohodlnou většinu. (House of Commons : 13).

²⁹ Výjimkou je pouze Konzervativní strana, která v dokumentu *The Conservative Manifesto 2010* vyjadřuje podporu stávajícímu volebnímu systému (Conservative party 2010: 67). Zatímco Konzervativní strana o změnu nestála, tak u Liberálních Demokratů a Labouristů tomu bylo naopak. Liberálové podporovali změnu na STV (Liberal Democrat 2010: 88) a labouristé na AV (Labour party 2010: 9:2).

smlouva obsahovala jeden zásadní bod, který počítal s možností změny volebního systému. Tento dokument doslova tvrdí, že: „ *Vláda věří, že náš politický systém (pozn. aut. Politický systém Velké Británie) je vadný. Co nejdříve potřebujeme fundamentální politickou reformu, která bude zahrnovat vypsání referenda na volební reformu...*“. Dále dokument ještě upřesňuje, že se bude jednat o referendum ve kterém bude hlasováno o možnosti zavedení *Alternative Vote*³⁰. Se zavedením nového volebního systému se pak obě strany ještě zavázaly ke snížení počtu poslanců a tím pádem překreslení volebních obvodů (Her Majesty's Government 2010: 26-27).

Jednalo se o přelomový moment, kdy Konzervativní strana veřejně uznala a zároveň podpořila možnost změny volebního systému. Jak rozvádí Švec, tak je otázkou proč se strany rozhodly vypsat všelidové referendum. Jedním z důvodů může být snaha o dlouhodobé příslibení referenda občanům. Druhým je snaha lídrů stran obejít parlament a konečně třetí důvod je možnost hry konzervativní strany, která věřila, že referendum dopadne negativně (Švec 2013: 27).

Jak už bylo zmíněno výše, tak Konzervativní strana, díky motivaci vládnout, reformu zprvu podpořila. Postoj Konzervativní strany se nicméně změnil ihned od počátku kampaně³¹. Jednalo se o střet dvou lídrů politických stran, které se k reformě sice zavázaly, ale realita byla úplně jiná. Zatímco David Cameron (premiér) svými výroky podporoval setrvání současného volebního systému. Nick Clegg (vícepremiér) naopak podporoval reformu³² (House of Commons 2011: 14).

Vyvrcholením dlouho trvající kampaně za zachování stávajícího volebního systému a kampaně na podporu reformy bylo samotné referendum. V tomto referendu se 6.2 miliónů Britů vyslovilo pro reformu (31.1%) a 13 miliónů proti (67.9%). Tento výsledek, kterým byla zamítnuta další snaha volební reformu ve Velké Británii opět stanovil otázku, jestli je reforma vůbec reálná (House of Commons 2011: 18).

---

³⁰ Jak už bylo popsáno výše, jedná se o základní druh většinového volebního systému *Alternative Vote*, kdy volič může a nemusí využít možnosti hodnotit kandidáty dle svých preferencí.

³¹ Tato kampaň odstartovala 11.2.2016 přičemž datum konání referenda bylo stanoveno na 5.5.2016 (House of Commons 2011 :14).

³² David Cameron tuto reformu nazval jako kompletně špatnou, příliš složitou, nejasnou a nevypočitatelnou. Naopak Clegg tvrdil, že FPTP zaručuje až mnoha poslancům křesla pro jejich budoucí život. (House of Commons Library 2011: 14).

4. Komparace návrhů na volební reformy

V předchozí kapitole byla předmětem co nejpřehlednější analýza pěti návrhů na volební reformu ve Velké Británii. V této čtvrté a zároveň poslední kapitole jsou tyto návrhy komparovány na základě stanovených kritérií. Kritéria nevychází z typologie jediného autora, ale jsou rozdělena tak, aby reflektovala teoretické ukotvení stanovené v první kapitole. Z důvodu lepší přehlednosti bude kapitola členěna do tří podkapitol, které budou reflektovat vždy jeden z níže stanovených faktorů.

Komparace může být v určitých aspektech problematická. Jak už bylo zmíněno v předešlé kapitole tak se u prvních návrhů a zejména u toho z roku 1931 jedná o návrhy, ke kterým neexistuje dostatečné množství relevantních zdrojů.

Tab.2.

1. Navrhovaný volební systém a cíle jednotlivých návrhů
2. Kontingenční faktory
3. Inherentní faktory

(zdroj: autor práce)

První kritérium si obecně všímá volebních systémů, které chtěly návrhy na volební reformu zavést. Jak již bylo zmíněno v teoretickém ukotvení práce, tak existuje celá řada volebních systémů a díky jejich klasifikaci je bude možné zařadit do jejich kategorií. Nejprve je komparováno to o jaký volební systém se jedná a poté jeho další aspekty. Tyto aspekty budou inspirovány Raeho kritérii, mezi které patří již zmiňovaná formule, velikost volebního obvodu a typ neboli druh hlasování. Bude zde sledován i obecný cíl návrhu, pokud byl v jeho znění nebo jeho předkladateli uveden.

Druhé kritérium je pojmenováno obecně jako Kontingenční faktory a je vybráno na základě teorie Alana Renwicka a Matthewa Shugarta. V rámci toho kritéria je stěžejní rozhodnout kdo reformu navrhl. Stěžejní je zároveň sledovat i načasování a další faktory.

Třetí a poslední kritérium si všímá Inherentních faktorů, které popsal také Matthew Shugart. Konkrétně se podkapitola zaměří na takzvané systémové chyby.

4.1. Kritérium č.1: Volební systém a cíle jednotlivých návrhů

Prvním zkoumaným faktorem je tedy samotná podoba volebního systému a jeho cíl. Jak můžeme pozorovat v tabulce číslo tři, tak ve dvou z pěti případů se jednalo o návrh (1976 a 1998) zavedení na zavedení určitého druhu většinového volebního systému. U dvou z těchto návrhů (1931 a 2010) se dokonce jednalo o zavedení samotného *Alternative Vote* a konečně v roce 1993 se jednalo o volební systém *Supplementary vote*. U prvního aspektu, který si všímá matematické formule pro přepočítání hlasů není komparace dostatečně možná, protože pouze u návrhu v roce 1976 a 1998 se jednalo o volební systém s poměrnou složkou a existuje zde tedy formule pro přepočítání hlasů.

To, co mají nicméně všechny návrhy společné, je velikost volebního obvodu. Všechny by totiž zůstaly jednomandátové. I přesto však některé návrhy s určitou změnou volebních obvodů počítaly. Návrh z roku 1931 například navrhoval rozdělit dvoumandátové obvody a počítal s úplným zrušením obvodů, které byly přidělovány univerzitám (House of Commons 1931: 80). Se snížením počtů poslanců a tím pádem překreslením volebních obvodů počítal i návrh z roku 2010. Návrhy z roku 1976, 1993 a 1998 se změnám volebních obvodů nevěnují.

Tab.3.

Návrh na volební reformu	Volební systém	Formule pro přepočítání hlasů	Velikost volebního obvodu	Typ hlasování
1931	Alternative Vote	-	Jednomandátové	Preferenční s více hlasy
1976	Additional Member System	Formule největšího průměru	Jednomandátové	Preferenční s jedním hlasem ¹
1993	Supplementary Vote	-	Jednomandátové	Preferenční se dvěma hlasy
1998	Alternative Vote top-up	Metoda „highest number of second votes“	Jednomandátové	Preferenční se dvěma hlasy
2010	Alternative Vote	-	Jednomandátové	Preferenční s více hlasy

(zdroj: autor práce)

Posledním sledovaným aspektem volebního systému je typ neboli druh hlasování. Jak můžeme pozorovat v tabulce, tak všechny návrhy obsahují jednu z forem preferenčního hlasování. Návrhy z roku 1931 a 2010 obsahují preferenční typ, kdy volič může vybírat preferované kandidáty neomezeně. Kdežto návrh z roku 1993 a 1998 dává možnost hlasovat pouze pro dva preferované kandidáty. V případě návrhu z roku 1976 by byla voličovi umožněn pouze jeden preferenční hlas. Důvodem pro zavedení pouze jednoho preferenčního hlasu bylo již zmíněné tvrzení komise podle které je tato varianta jednodušší pro pochopení (Hansard Society Commission 1976: 39).

Druhá část, která je obsažena v prvním kritériu je komparace hlavních cílů jednotlivých návrhů. Komparovány jsou cíle, které si stanovily samotné komise a politické strany, které reformu iniciovaly. V práci nicméně není hodnoceno to, jestli by daný návrh takového cíle mohl vůbec dosáhnout, protože návrhy vůbec nevyšly v platnost. Tím pádem není možné naplnění či nenaplnění jejich cílů dostatečně empiricky argumentovat. Návrh v roce 1931 je poměrně specifický, protože jak už bylo zmíněno výše, tak Labouristé změnu volebního systému neplánovali a byli k ní dotlačeni až Liberálními demokraty. Cíle volební reformy jsou tak oficiálně neznámé. Nicméně je lze určit i bez toho aniž by byly přesně definovány. Protože je navrhovala třetí, nejmenší strana, která usedla v parlamentu. Lze si proto myslet, že jejich cílem je větší proporcionalita výsledků za pomoci již zmiňovaného preferenčního hlasování.

Tab.4.

Rok návrhu	Hlavní cíle návrhu na volební reformu
1931	Větší proporcionalita výsledků
1976	Stabilní a efektivní vláda, lepší zastoupení menšin
1993	Nebyl definován
1998	Větší proporcionalita, stabilní vláda, vazba mezi stranou a voličem
2010	Větší proporcionalita

(zdroj: autor práce)

V roce 1976 si *Hansard society* stanovilo cílů několik. Vzhledem k událostem z předchozích let je tedy pochopitelné, že usilovali o stabilní a efektivní vládu a podobně jako v roce 1931 o lepší zastoupení menšinových názorů. Oproti tomu v roce 1993 cíl návrhu na volební reformu nebyl definován. U tohoto návrhu můžeme diskutovat pouze o motivech jejich motivech. V roce 1998 a 2010 se jednalo o podobné motivy jako v roce

1976. Návrh na volební reformu jmenoval zejména Lepší proporcionalitu a návrh z roku 1976 navíc přidával lepší stabilitu vlády a důležitost kontaktu strany s voličem.

4.2. Kritérium č.2: Kontingenční faktory

V rámci druhého kritéria bude aplikována teorie, která je popsána v první kapitole. Práce se při komparaci návrhů na volební reformy zaměří na několik aspektů. První se bude týkat motivace daného návrhu. Bude zjišťovat existenci výše zmíněných *outcome* a *act* factors. Dále bude komparován iniciátor volební reformy. Kladen bude důraz na to jestli se jednalo o iniciativu vládní strany, opoziční strany či iniciativu dalších aktérů. Dalším aspektem je samotné načasování a tedy jestli byla reforma iniciována před volbami, nebo například po volbách. Konečně posledním aspektem tohoto kritéria bude komparace důvodů, proč daný návrh neuspěl.

Tab.5.

(zdroj: autor práce)

Rok návrhu	Outcome/Act factors	Iniciátor	Načasování	Proč návrh neuspěl
1931	Outcome	LD	Po volbách (hung parlament)	Hospodářská krize ve 30. letech, pád vlády
1976	Outcome	Nezávislá iniciativa (Hansard Society)	Po volbách (hung parlament, opakované volby v 1974)	Bez politické iniciativy
1993	Outcome	LP	Před volbami (LP chtěla po 11 letech do vlády)	LP prohrála volby a neměla sílu reformu realizovat
1998	Act	LP, LD	Před volbami	LP po vyhraných volbách ztratila motivaci
2010	Act	LP, KON, LD	Před volbami	Zamítnuto v referendu, KON po vyhraných volbách ztratila motivaci

Jako první aspekt kritéria jsou *outcome* a *act factors*, které zkoumají jestli návrhatele reformy navrhl, protože mu na jejím obsahu opravdu záleželo a věřil, že něco může změnit. A nebo protože viděl akt samotné reformy jako populární. O prvních zmíněných můžeme hovořit ve třech případech. A to u návrhu z roku 1931, 1976 a 1993. V roce 1931 to bylo díky aktivnímu tlaku Liberálních Demokratů, kteří si reformu prosadili jako součást koaličního paktu. Druhým případem je reforma z roku 1976 kdy reformu navrhoval nezávislý aktér u kterého je snaha o změnu pochopitelná. U třetího zmíněného (1993) je určení kategorie trochu problematické. I přesto se práce přiklání k označení jako *outcome*. S rétorikou změny volebního systému do voleb sice Labouristé vstupovali a mohlo by se zdát, že jim šlo pouze o získání politické popularity. Nicméně dlouholetá vláda Margaret Thatcherové v Labouristech vytvořila mnohem silnější motivaci než pouze získat dříve zmíněné politické body. Chtěli totiž změnit samotný volební systém.

V roce 1998 a 2010 se tedy jednalo o *Act factors*. V prvním případě je tak hodnoceno proto, že s motivací reformovat volební systém do dolní komory parlamentu přišla Labouristická strana znovu až před volbami v roce 1997. A dle práce tak chtěla pouze dosáhnout touženého volebního zisku. V roce 2010 se také jednalo pouze o předvolební rétoriku, protože se o samotné reformě volebního systému silně diskutovalo před volbami a byla dokonce široce podporována například i Konzervativní stranou. A i když se po volbách konalo referendum, tak z rétoriky, kterou nasadila samotná Konzervativní strana šlo usuzovat, že jsou šance na samotnou změnu minimální.

Na toto téma navazuje i hodnocení samotného neúspěchu daných návrhů. Například v roce 1931 se spíše jednalo o nešťastnou schodu okolností, které neumožnily návrh dotáhnout do úspěšného konce. Nicméně jestliže se zaměříme na další čtyři analyzované návrhy, tak můžeme pozorovat, že se vždy jednalo o buď návrh bez politické iniciativy (1976) a nebo o návrhy, které strany po vítězných volbách odsoudily k neúspěchu. V roce 1993 a 1998 se jednalo o návrhy na které přestala brát zřetel Labouristická strana a v roce 2010 se jednalo o návrh, který sice iniciovaly liberální demokraté, labouristé a konzervativci, ale samotní konzervativci se proti ní po vyhraných volbách postavili a udržovali ji při životě jenom proto aby udrželi vládní koalici s Liberálními Demokraty.

Důležitým aspektem volebních reforem je i jejich načasování a případ Velké Británie vyvrací výše zmiňovanou hypotézu Matthewa Shugarta, která tvrdí, že proto aby reforma měla větší šanci na úspěch, tak s její iniciací musí daná strana začít již před volbami (Shugart in Blais 2008: 14-15). Konkrétně návrhy z roku 1993, 1998 a 2010 sice iniciovány před volbami byly a volební systém reformován nebyl. A paradoxně nejbližší reformě byl návrh z roku 1931, který byl navrhnut až po volbách v roce 1929.

Posledním aspektem je samotný iniciátor volebního návrhu. Je zajímavé že se jednalo především o návrhy, které iniciovaly politické strany a pouze jednou se jednalo o nezávislou iniciativu. Analýza zároveň potvrdila předpokládaný fakt, že iniciativu volební reformy většinou vytváří strana, která je volebním systémem nejvíce poškozena. Proto se většinou jednalo o liberální demokraty (1931, 1998 a 2010), kteří využívali svého vyděračského potenciálu. V jednom případě (1993) se jednalo o iniciativu ze strany labouristů, kteří toužili po kladném výsledku voleb po dlouhých 11 letech vlády již výše zmiňované Margaret Thatcherové.

4.3. Kritérium č.3: Inherentní faktory

Třetí kritérium si všímá inherentních faktorů návrhů na volební reformy. Hodnoceny zde budou takzvané systémové chyby, které jsou definovány v teoretické části práce. U těchto chyb jsou sledovány volby, které se konaly v době návrhu na volební reformu.

V tabulce č.6 jsou komparovány systémové chyby volebního systému FPTP. Vybrány jsou vždy volby, které předcházely volebnímu návrhu a lze z nich sledovat, že i výsledek těchto voleb debatu o možné volební reformě rozpoutal. Je zajímavé pozorovat, že ve 2/3 případů se skutečně jednalo o nějaký typ systémové vady. Po volbách v roce 1929 a prvních volbách v roce 1974 se jednalo o chybu obráceného vítěze³³.

Tab. 6.

Rok Návrhu	Předcházející volby	Systémové chyby (system failures)
1931	1929	obrácený vítěz, koalice (reverse winner)
1976	1974a	obrácený vítěz (reverse winner)
	1974b	bez systémové chyby
1993	1992	bez systémové chyby
1998	1997	pokřivená většina (lopsided majority)
2010	2010	tendence k menšinové vládě

(zdroj: autor práce)

Systémové chyby vykazoval i výsledek voleb v roce 1997 a 2010. V roce 1997 se jednalo o takzvanou pokřivenou většinu neboli *lopsided majority*³⁴, kdy Labouristická strana získala obrovskou většinu nad Konzervativní stranou. Volby v roce 2010 sice nevykazují systémovou chybu přesně dle definice Matthewa Shugarta. Jednalo se totiž o koaliční vládu, která nicméně vznikla, stejně jako v roce 1929, z toho důvodu, že volební systém nebyl schopen zaručit většinu ani jedné straně. Zařazen je to do systémových chyb proto, že Shugart zmiňuje jev takzvané menšinové vlády k čemuž tyto výsledky voleb tendovaly. Pouze druhé volby v roce 1974 a volby v roce 1992 nebyly narušeny žádnou ze systémových chyb, kterými FPTP trpí.

³³ Volby v roce 1929 dle počtu odevzdaných hlasů vyhrála konzervativní strana s 38,2% hlasů oproti labouristům s 37%. Nejvíce křesel nicméně získala labouristická strana (287 což je 46,7%), konzervativci získali pouze 260 křesel (42,3%) (House of commons 2016).

³⁴ Labouristé zde získali 43.2% hlasů a 64.3% křesel (tamtéž).

Závěr

Předmětem této bakalářské diplomové práce byla analýza několika vybraných návrhů na reformu volebního systému ve Velké Británii. Tyto poznatky pak byly následně komparovány. Jako primární cíl si tato práce stanovila, za pomoci analýzy, zkoumat vybrané návrhy na volební reformy. Primárním cílem bylo rovněž tyto poznatky systematicky komparovat. Sekundární cíl byla snaha o pokrytí ne zcela probádané problematiky reformních snah ve Velké Británii. Jako metoda výzkumu, která vyplývá již z jejich cílů byla vybrána komparativní analýza. Kdy byly jednotlivé návrhy analyzovány a pro výraznější vyniknutí poznatků do popředí, následně komparovány. Proto aby komparace probíhala podle jasně stanovených pravidel, byly stanoveny tři výzkumné kritéria, které se dělily na další aspekty. Kritéria byly následující:

1. *Navrhovaný volební systém a cíle jednotlivých návrhů*
2. *Kontingenční faktory*
3. *Inherentní faktory*

Práce si zároveň v úvodu položila čtyři výzkumné otázky a stanovila si jednu hypotézu. První otázka zněla: *Lze u návrhů na volební reformy pozorovat podobné cíle?* K této otázce je potřeba říci, že se práce nezaměřovala pouze na cíle návrhů na volební reformy a tak se na první pohled může zdát, že je analyzovala pouze povrchně. Nicméně pro účely práce bylo dostačující analyzovat pouze cíle primární, které byly buď zjevné nebo v doslovném znění převzaty z materiálů reformních návrhů. Analyzování detailních cílů by si vyžádalo další samostatnou práci. Lze nicméně říci, že u návrhů na volební reformy můžeme pozorovat podobné cíle. V návrhu z roku 1931, 1976, 1998 a 2010 lze opravdu pozorovat podobné primární cíle. I když v návrhu z roku 1976 se hovoří o lepším zastoupení menšin, tak lze v tomto případě hovořit o větší proporcionalitě jako tomu bylo u návrhů ostatních. I když v roce 1993 cíle nebyly uvedeny, tak se lze právem domnívat, že podle podoby hlasování a zamýšleného volebního systému (*supplementary vote*) se také jednalo o cíl větší proporcionality.

Podkapitola věnující se cílům volebních návrhů ukázala zároveň další zajímavý jev, kdy pouze dvakrát (1976 a 1998) se jednalo o zavedení jiného nežli většinového volebního systému. Iničiátoři návrhů namísto toho sahalí po úpravě typu hlasování, které by mělo větší proporcionalitu zajistit.

Druhá výzkumná otázka se soustředila na iniciátory volebních návrhů a doslova zněla: *Přichází iniciativa návrhů na volební reformy ze strany malých stran, které jsou současným volebním systémem nejvýrazněji „poškozeny“? Ve všech směrech politického života je zřejmé, že nejmarkantněji poškozené subjekty většinou vyvíjí iniciativu aby tomu tak nadále nebylo. Podobně tomu je i u této výzkumné otázky. Práce opravdu potvrdila, že iniciativu návrhů na volební reformu nejdéle vyvíjí Liberální demokraté. Je důležité říci, že ani v jednom případě by nebylo možné jejich iniciativu dovést do konkrétní podoby aniž by tomu nepomohla jedna z větších stran, která by bez Liberálních demokratů nebyla schopna sestavit vládu. Iniciativu i když ne tak zásadní vytvářely i větší strany. To co je ale podstatné je jejich záměr. Ať už před návrhem z roku 1998 a nebo před návrhem 2010 se jednalo o snahu samotného aktu (*act-contingent*). Lze proto tvrdit, že velké strany sice vyvinuly jakousi iniciativu, ale v žádném případě se nejednalo o iniciativu, která by chtěla volební systém opravdu změnit (*outcome-contingent*).*

Třetí výzkumná otázka se zabývala důvody neúspěchu návrhů na volební reformy. Je sice zřejmé, že tento fakt může být vnímán poměrně subjektivně, protože se nikdy nejednalo o prosté zamítnutí v parlamentu, ale jednalo se o komplexnější souhru událostí. I přesto se práce tento fakt pokusila nejdříve analyzovat a později komparovat. Na tuto otázku byla také nalezena odpověď. Až na návrh roku 1931 kdy se jednalo o více aspektů, mezi které můžeme zařadit slabou vládu, která později padla. To co je ale podstatné je vliv celosvětové hospodářské krize, která zasáhla i Velkou Británii. U ostatních návrhů můžeme jejich neúspěch v podstatě paušalizovat. Důvodem neúspěchu tak byla především slabá politická motivace. U návrhu z roku 2010 můžeme sice navíc argumentovat, že se jednalo o vůli lidu, kterou občané Velké Británie projeví v plebiscitu. Dle samotné analýzy je ale zřejmé, že právě slabá politická iniciativa ze strany Konzervativní strany tomuto výsledku do značné míry dopomohla.

Čtvrtá výzkumná otázka navazuje na předchozí a zní: *Je možné volební systém Velké Británie reformovat? Je zřejmé, že se jedná o velmi ambiciózní otázku, kterou nelze jednoduše ověřit. Empiricky je samozřejmě jasné, že se reformovat dá. Ale jak ukazují téměř 100 let trvající snahy o volební reformu, tak lze téměř s jistotou tvrdit, že to v praktické rovině není možné. Odpověď na tu otázku podporuje i ověřená hypotéza, kterou si práce v úvodu stanovila a její tvrzení si práce vypůjčila z práce Richarda Katze.*

Je tedy zřejmé, že v momentě kdy politická strana zvítězí ve volbách, tak její motivace pro volební reformu klesá. Jak ukazují případy z roku 1993, 1998 a 2010, tak zaniká i v případě, že před volbami je strana jedna z hlavní proklamovatelů. To, že je reforma volebního systému téměř nemožná podporuje i tvrzení z úvodu druhé kapitoly, kdy je použito tvrzení Mitchella, které potvrzuje, že dle jeho názoru je reforma za současných podmínek nereálná.

I přes mnohá úskalí, která komparativní analýza volebních návrhů představovala se podařilo uspokojivě odpovědět na všechny stanovené výzkumné otázky a zároveň i potvrdit hypotézu. I když si autor práce uvědomuje, že problematika volebních reforem je zejména ve Velké Británii mnohem komplexnější problematikou. Proto ji nelze obsáhnout pouze v rámci jedné Bakalářské diplomové práce. Předmět této práce autor považuje za jednu z důležitých součástí výzkumů reformních snah ve Velké Británii.

Seznam tabulek

Tab.1. Klasifikace volebních systémů

Tab.2. Kritéria pro komparaci

Tab.3. Komparace návrhů na volební reformy

Tab.4. Komparace cílů návrhů na volební reformy

Tab.5. Kontingenční faktory

Tab.6. Inherentní faktory

Seznam zkratk

- 2RS – Dvoukolový většinový volební systém
- AV – Alternative vote (*Alternativní volba*)
- AV+ – Alternative vote variant top-up (*Alternativní volba s variantou top-up*)
- BV – Block Vote
- FPTP – First-past-the-post (*volební systém "prvního v cíli"*)
- KON – Konzervativní strana
- LD – Liberálně Demokratická strana
- LP – Labouristická strana
- PR-STV – Proportional representation through single transferable vote (Proporční volební systém za pomoci jednoho přenosného hlasu)
- STV – Single transferable vote

Literatura

Baldini, Gianfranco, Adriano, Pappalardo. 2009. *Elections, Electoral Systems and Volatile Voters*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

BBC. 1997. „Key Issues in the 1992 Campaign“ *BBC.co.uk* (Online). Dostupné z: < <http://www.bbc.co.uk/news/special/politics97/background/pastelec/92keyiss.shtml> > (3.5.2016)

Benoit, Kenneth. 2004. „Models of electoral systém change“ *Electoral Studies* 23, 363-389. Dostupné z: < http://www.kenbenoit.net/pdfs/benoit_MES.pdf > (28.4.2016)

Benoit, Kenneth. 2006. „Duverger’s Law and the Study of Electoral Systems.“ *French Politics* 4 (1), 69-83. Dostupné z: < <http://www.palgrave-journals.com/fp/journal/v4/n1/pdf/8200092a.pdf> > (22.3.2016)

Blais, Andre. 1988. „The classification of electoral systems“ *European Journal of Political research* 16(1), 99-110. Dostupné z: < <http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.hhs.nl/doi/10.1111/j.1475-6765.1988.tb00143.x/references> > (17.3.2016)

Blau, Adrian. 2004. „A quadruple whammy for first-past-the-post“ *Electoral Studies* 23, 431-453. Dostupné z: < <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379403000301> > (19.4.2016)

Blau, Adrian. 2008. „Electoral Reform in the UK: A Veto Player Analysis“ in Blais, André, 61-89. Oxford: OUP.

Bogdanor, Vernon. 2010. „Why The Lib Dems want electoral reform“ *NewStatesman* (online). Dostupné z: < <http://www.newstatesman.com/uk-politics/2010/09/alternative-vote-liberal> > (21.4.2016)

Boix Carles. 1999. „Setting the Rules of the Game: The Choice of Electoral Systems in Advanced Democracies“, *American Political Science Review* 93 (3): 609-624. Dostupné z: < http://www.jstor.org/stable/2585577?seq=1#page_scan_tab_contents > (28.4.2016)

Butler, David. 1963. *The Electoral system in Britain: Since 1918*. Oxford: Clarendon Press.

Butler, David. 1993. „The plant report 1993: The third report of labour's working party on electoral systems” *Representation* 31(116), 77-79. Dostupné z: < <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00344899338439016#.Vyixw6NcSko> > (20.4.2016)

Butler, David. 2004. „Electoral reform” *Parliamentary Affairs* 57(4), 734-743. Dostupné z: < <http://pa.oxfordjournals.org/content/57/4/734.full.pdf+html> > (14.4.2016)

Colomer, Josep. 2005. „IT'S PARTIES THAT CHOOSE ELECTORAL SYSTEMS (or Duverger's Laws Upside Down)” *Political studies* 53(1), 1-21. Dostupné z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9248.2005.00514.x/abstract>> (10.4.2016)

Conservative party. 2010. „Invitation to joint the Government of Britain” conservatives.com, (online, pdf). Dostupné z: < https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiBgfX-p8PMAhVIWxQKHR0yA-8QFggbMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.conservatives.com%2F~%2Fmedia%2FFiles%2FManifesto2010&usg=AFQjCNHip2u7D2bu9dJpCVeTfOP0CXijzQ&sig2=KlQbPcWYvr2c_mrp-MvwOsA > (5.5.2016)

Eckstein, Harry. 1963. „The Impact of Electoral Systems on Representative Government” in Eckstein, Harry, David, Apter (eds.), 247-254. Glencoe: Free press of Glencoe.

Farrell, David. 2001. *Electoral systems*. Houndmills: Palgrave.

Farrell, David, Ian, McAllister. 2005. „Australia: The Alternative Vote in a Compliant Political Culture” in Gallagher, Michael, Paul Mitchell (eds.), 79-98. Oxford: OUP.

Fiala, Petr. 2004. „Kritická interpretace „zákonů“ o vlivu volebních systémů na stranické systémy.” in Miroslav Novák, Tomáš Lebeda (eds.), 51-66. Volební a stranické systémy ČR v mezinárodním srovnání. Dobrá Voda: Aleš Čeněk.

Gallagher, Michael, Paul, Mitchell. 2005. *The Politics of Electoral Systems*. Oxford. OUP.

Giovanni Sartori“ *Institut politického marketingu*, (online). Dostupné z: < <http://politickymarketing.com/slovník/sartori-giovanni>> (27.3.2016)

HM Government. 2010. „*The Coalitin: our programme for government*“ *gov.uk*, (online, pdf). Dostupné z: < https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/78977/coalition_programme_for_government.pdf > (6.5.2016)

House of Commons Library. 2016. „UK Election Statistics: 1918-2015“. *Parliament.uk*, March 2016 (online, pdf). Dostupné z: < <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7529#fullreport> > (21.4.2016)

House of Commons. 1931. „*Journals of the House of Commons*“. *House of Commons* (online, pdf). Dostupné z: < http://assets.parliament.uk/Journals/HCJ_volume_186.pdf >

House of Commons. 1998. *Voting Systems: The Jenkins Report*. London: House of Commons Library.

House of Commons. 2011. „Alternative Vote Referendum 2011“ *parliament.co.uk*, (online, pdf). Dostupné z: < <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP11-44> > (6.5.2016)

House of Commons. 2011b. „AV and electoral reform“ *parliament.co.uk*, (online, pdf). Dostupné z: < <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN05317> > (6.5.2015)

House of Commons. 2012. „UK Election Statistics: 1918-2012“ *Parliament.uk*, August 2012 (Online, pdf). Dostupné z: < <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP12-43>> (3.5.2016)

„Hung Parliament“ *Parliament.uk*, (online). Dostupné z: < <http://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/general/hung-parliament/> > (21.4.2016)

Charvát, Jakub. 2009. „Úvahy nad otázkou platnosti Duvergerových hypotéz“ *Slovenská politologická revue* (2), 96-106. Dostupné z: < <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=73495> > (10.4.2016)

Chytilík, Roman. 2007. „FPTP v britských volbách 2005 a kanadských volbách 2006. Dvě strany téže mince?“ *Politologický časopis* 14 (1), 3-14. Dostupné z: < <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=59663> >

Chytilík, Roman, Jakub Šedo, Tomáš Lebeda, Dalibor Čaloud. 2009. *Volební Systémy*. Praha: Portál.

IDEA. 2005. „Extracted from Electoral System Design: the New International IDEA Handbook“. *IDEA* (Online, pdf). Dostupné z: < http://www.idea.int/publications/esd/upload/esd_chapter1.pdf > (10.4.2016)

Jarabinský, Ivan. 2014. „Diskursivní rovina sporu o volební reformu v Rumunsku v roce 2012“ *Středoevropské politické studie* 16(1), 29-51. Dostupné z: < http://www.cepsr.com/dwnld/2._jarabinsky_-_rumunsko.pdf > (7.5.2016)

Jones, Bill. 1999. *Political issues in Britain today*. Manchester: MUP.

Karlas, Jan. 2008. „Komparativní případová studie“ in Drulák et. al, 62-91. *Jan zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Portál: Praha.

Katz, Richard. 2005. „Why are There so Many (or so Few) Electoral Reforms?“ in Gallagher, Mitchell (eds.), 57-78. Oxford: OUP.

Klíma, Michal. 2001. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Marshall.

Labour party. 1998. „New Labour because Britain deserves better“ *politicsresources.net* (online). Dostupné z: < <http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab97.htm> >

Labour Party. 2010. „The Labour Party Manifesto 2010“ *bbc.com*, (online, pdf).
Dostupné z: <
http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/12_04_10_labour_manifesto.pdf >
(5.5.2016)

Lebeda, Tomáš. 2004. „Stručný přehled volebních systémů.“ in Miroslav Novák, Tomáš Lebeda (eds.), 19-39. *Volební a stranické systémy ČR v mezinárodním srovnání*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk.

Liberal Democrats. 2010. „Liberal Democrats Manifesto 2010“ *politicsresources.net*, (online, pdf). Dostupné z: <
http://www.politicsresources.net/area/uk/ge10/man/parties/libdem_manifesto_2010.pdf > (5.5.2016)

Lijphart, Arend. 1990. „The political Consequences of Electoral Laws, 1945-85.“ *The American Political Science Review* 84(2), 481-496. Dostupné z: <
<http://www.seep.ceu.hu/alpsa/readings/lijphart.pdf> > (6.4.2016)

Massicotte, Luis, André, Blais. 1999. „Mixed electoral systems: a conceptual and empirical survey.“ *Electoral Studies* 18(3), 341-366. Dostupné z: <
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379498000638>> (24.4.2016)

Michell, Paul. 2008. „The United Kingdom: Plurality Rule under Siege“ in Gallagher, Michael, Paul, Mitchel (eds.), 157-184. Oxford: OUP.

Nishikawa, Misa, Erik, Herron. 2004. „Mixed Electoral rules' impact on party systems.“ *Electoral Studies* 23(4), 753-768. Dostupné z: <
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026137940300088X>> (24.4.2016)

Norris, Pippa. 1995. „Introduction: The Politics of Electoral Reform“ *International Political Science Review* 16(1), 3-8. Dostupné z: <
https://www.jstor.org/stable/1601165?seq=1#page_scan_tab_contents > (18.4.2016)

Norris, Pippa. 2003. „Classifying Electoral systems“ *Harvard.edu*. (Online, pdf).
Dostupné z: <

<http://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/Institutions/Chapter%202.pdf> >
(12.4.2016)

Novák, Miroslav. 1996. „Volby do Poslanecké sněmovny, vládní nestabilita a perspektivy demokracie v ČR.“ *Sociologický časopis* 4(4), 407-422. Dostupné z: <
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/7d9ec21cd901d4d5631b4bde4b107c8c4be5b869_281_407NOVAK.pdf > (20.3.2016)

Novák, Miroslav. 2015. „Takzvané „sociologické zákony“ Maurice Duvergera: jejich postupné formulování a jejich metodologické aspekty.“ *Sociologický časopis* 51 (1), 3-39. Dostupné z: <
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/f6bd8eec2b2821b921f2ac11dab8ec00440fd39e_15-1-01Novak18.indd.pdf > (10.4.2016)

Pilet, Jean, Damien, Bol. 2014. „Strategic motivations in electoral reforms When past results are more decisive than prospective simulations“ *Researchgate.com* (Online, pdf). Dostupné z: <
https://www.researchgate.net/publication/228707994_Strategic_motivations_in_electoral_reforms_When_past_results_are_more_decisive_than_prospective_simulations > (20.4.2016)

Rae, Douglas. 1969. *The Political Consequences of Electoral Laws*. New Haven: YUP.

Reeve, Andrew, Alan, Ware. 2006. *Electoral Systems: A comparative and theoretical introduction*. New York: Routledge.

Renwick, Alan. 2010. *The politics of Electoral Reform: Changing the Rules of Democracy*. Cambridge: CUP.

Renwick, Alan. 2012. „The Evolution of Electoral Reform Debates: The UK since 1945“ *University of Oxford*. (Online, pdf). Dostupné z: <
http://www.sociology.ox.ac.uk/documents/epop/papers/Renwick_Electoral_Reform_in_the_UK_EPOP_2012.pdf > (26.4.2016)

Rokkan, Stein, Seymour, Lipset. 1967. *Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: An Introduction*. New York: The Free Press.

Sartori, Giovanni. 1999. „The party-effects of electoral systém.“ *Israel Affairs* 6(2), 13-28.

Dostupné

z:<<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.hhs.nl/pfi/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=8f39a71a-b9e6-4a33-b488-fa65fbe23d55%40sessionmgr114&hid=107>> (27.3.2016)

Sartori, Giovanni. 2001. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: SLON.

Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy*. Brno: CDK.

Shugart, Matthew, Martin, Wattenberg. 2001. *Mix-Member Electoral systems: The Best of Both Worlds?*. Oxford: OUP.

Shugart, Matthew. 2008. „Inherent and Continget Factors in Reform Initiation in Plurality Systems“ in Andre Blais (ed.), 7-60. *To Keep or To Change First Past the Post?*. Oxford: OUP.

Švec, Radek. 2013. „Volební reforma ve Velké Británii – vítězové nemění pravidla hry“ *European Electoral Studies* 8(1), 22-36.

Taylor, Peter, Ronald, Johnston. 1979. *Geography of Elections*. New York. Holmes and Maier.

Teorell, Jan, Catharina Lindstedt. 2010. „ Measuring electoral Systems“ *Political Research Quarterly* 63(2), 434-448. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/pdf/20721502.pdf?_=1460209662323> (28.4.2016)

The Hansard Society for Parliamentary Government. 1976. „*The Report of The Hansard Society Commision on Electoral Reform*“. London: Palgrave.

Vowles, Jack. 2005. „New Zeland: The Consolidation of Reform?“ in Gallagher, Mitchell (eds.), 295-213. *The Politics of Electoral Systems*. Oxford: OUP.

Anotace:

Jak vypovídá název práce, tak předmětem je analýza návrhů na volební reformy ve Velké Británii. Práce se nejdříve soustředí na teoretické ukotvení, kde je stěžejní problematika klasifikace volebních systémů, kauzalita mezi volebním systémem a stranickým systémem a konečně teoretické přístupy volebních reforem. V další části práce je důraz kladen na postupnou analýzu jednotlivých volebních návrhů z roku 1931, 1976, 1993, 1998 a 2010. Díky této analýze jsou poznatky následně komparovány a je tak možnost nalézt i odpovědi na výzkumné otázky.

Annotation:

As the title of the Bachelor thesis say, the main subject of is analysis of proposals for the electoral reform in the Great Britain. In the first chapter is work focused on the theoretical concepts where the crucial issue is classification of electoral systems, causality between the electoral system and the party system and, finally is first chapter focused on theoretical approaches of electoral reforms. In the second part, the emphasis is on the analysis of each particular proposal for election reform. Specifically, to proposals from 1931, 1976, 1993, 1998 and 2010. Finally, bachelor compare the knowledge from analysis and it give opportunity to find answers for research questions.